ትምህርት 8

1ኛ ቀን የአሪት ዘሌዋውያን መግቢያ

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ልንረዳቸው በጣም አስፈላጊ ከሆኑት አሳቦች አንዱ «የቅድስና» አሳብ ነው። ይህም የእግዚአብሔር ባሕርይ መሠረት ነው። እግዚአብሔር በአሪት ዘሌዋውያን ውስጥ ቅዱስ እንደሆነ በመደጋገም ይናገራል። የእግዚአብሔር ሕዝቦች ማንነትና እግዚአብሔር ሕዝቦቹን ሊሆኑ የሚገባቸውን የሚያስረዳ መሠረታዊ አሳብ የቅድስና አሳብ ነው። የእግዚአብሔር ሕዝብ እንደ መሆናችን መጠን እግዚአብሔርን መምሰል አለብን። ዘሌዋ. 11:44:- «እኔ እግዚአብሔር አምላካችሁ ነኝና፤ ሰውነታችሁን ቀድሱ፥ ቅዱሳንም ሁኑ» ይላል።

1ኛ ጥያቄ፥ «ቅዱስ» እና «መቀደስ» የሚሉትን ቃላት ከመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት እይ። የእነዚህን ቃላት ትርጉም ጻፍ። ሀ) እግዚአብሔር ቅዱስ የሆነው በምን መንገድ ነው? ለ) የእግዚአብሔር ሕዝብ ቅዱስ መሆን ያለብን በምን መንገድ ነው? ሐ) ቤተ ክርስቲያንህ ቅድስት ነችን? ግለጽ። መ) ብዙ አብያተ ክርስቲያናት እንዲሁም ክርስቲያኖች ለመቀደስ ያለባችው ችግር ምንድን ነው? ሠ) ዘሌዋ. 11:44ን በቃልህ አጥና።

አሪት ዘሌዋውያን ስለ ቅድስና የሚናገር መጽሐፍ ነው። ይህ መጽሐፍ ለመረዳትና ለመተርጎም በጣም አስቸጋሪ ቢሆንም፥ በእግዚአብሔር ቅድስና ላይ የሚያተኩር በመሆኑና መመለክም ያለበት በቅዱሳን ሰዎች መሆኑን ከተገነዘብን፥ የአሪት ዘሌዋውያንን መልእክት የበለጠ እንረዳለን።

የአሪት ዘሌዋውያን ርእስ

እንደሌሎቹ የፔንታቱክ መጻሕፍት ርእሶች ሁሉ የአሪት ዘሌዋውያን - የአማርኛው ርእስም የተገኘው በግሪክ ከተጻፈው የብሉይ ኪዳን ትርጉም ከሴፕቱዋጀንት ነው። «ዘሌዋውያን» ማለት «የሌዋውያን ጉዳይ» ወይም «ስለ ሌዋውያን የተነገረ» ማለት ነው። ከጥናታችን እንደምናስታውሰው ሌዋውያን ከእስራኤል ነገዶች አንዱ ነበሩ። ዋናው ኃላፊነታቸው በብሉይ ኪዳን ዘመን ሁሉ በቤተ መቅደስ ውስጥ

እግዚአብሔርን ማገልገል ነበር። ከእነዚህ ተግባራት አብዛኛዎቹ የሌዋውያን አካል የሆኑት የአሮን ቤተሰቦች ቢሆኑም ሁሉም ሌዋውያን በቤተ መቅደስ ሥራ ውስጥ የማገልገልና የመርዳት ኃላፊነት ነበረባቸው፤ ስለዚህ ይህ ስም የሚያመለክተው፥ የዚህ መጽሐፍ አብዛኛው ክፍል የእግዚአብሔር ሕዝብ አምልኮ እንዴት እንደሚመሩ ለካህናት ትእዛዝንና መመሪያን ለመስጠት ትኩረት የሚያደርግ እንደሆነ ነው። አሪት ዘሌዋውያን የሚያተኩረው በአምልኮ ሕግጋትና ደንቦች ላይ ነው።

አይሁድ ለፔንታቱክ ሦስተኛ መጽሐፍ የሰጡት ስም የተለየ ነው። እንደልማዳቸው የመጽሐፉን ርእስ «እርሱም ጠራ» በማለት ሰይመውታል (ዘሌ. 1፡1)።

የአሪት ዘሌዋውያን ጸሐፊ

በአሪት ዘፍጥረትና በዘጸአት ጥናታችን እንደተመለከትነው፥ ምሁራን የፔንታቱክ ጸሐፊ ማን እንደሆነና የተጻፈበት ጊዜ መቼ እንደሆነ የተለያዩ አሳብ በመስጠት ይከራከራሉ። ስለዚህ በትምህርት ሦስት ስለ ፔንታቱክ ጸሐፊ የተሰጠውን ገለጻ ተመልከት። የአሪት ዘሌዋውያን ጸሐፊ ሙሴ እንደሆነ መጽሐፉ ባይናገርም፥ ከ25 ጊዜ በላይ «እግዚአብሔር ሙሴን እንዲህ ሲል ተናገረው» የሚል ቃል አለ። ስለዚህ ጸሐፊው ሥጋ ለባሹ ሙሴ እንደሆነ መገመቱ ትክክል ነው።

አሪት ዘሌዋውያን የተጻፈበት ጊዜ

አሪት ዘሌዋውያን የተጻፈበት ጊዜ፥ ሕዝቡ ከግብፅ የወጡበትን ጊዜ አርቀው በሚገምቱ (1440 ዓ.ዓ.) እና አቅርበው በሚገምቱ-(1220 ዓ.ዓ.) መካከል ይለያያል። ሆኖም ከሁለቱ ጊዜያት 1440 ዓ.ዓ. ትክክል ይመስላል።

በአሪት ዘሌዋውያን መጽሐፍ ውስጥ የተጠቀሱት ነገሮች ሁሉ የተፈጸሙት በሲና ተራራ ነው። ስለዚህ ሙሴ እስራኤላውያን በሲና ተራራ በነበሩበት ጊዜ ሕግጋትን በሙሉ ተቀብሎአል ብሎ መገመቱ ትክክል ነው። የጻፉቸውም በዚያው ጊዜ ሳይሆን አይቀርም።

የአሪት ዘሌዋውያን አስተዋጽኦ

አሪት ዘሌዋውያን በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ይከፈላል።

1. የተቀደሰውን አምላክ እንዴት ማምለክ እንደሚቻል (ዘሌ. 1-10)፡- በዚህ ክፍል እግዚአብሔር ለእስራኤላውያን፥ ምን ዓይነት መሥዋዕት፥ በምን ምክንያት ማቅረብ እንዳለባችው ይነግራቸዋል። በተጨማሪ እግዚአብሔርን ለማምለክ ብቁ ይሆኑ ዘንድ ቄሶች እንዴት እንደሚለዩም ተጽፏል።

2. በእግዚአብሔር ፊት እንዴት ቅዱስ ሕዝብ ሆኖ መኖር እንደሚቻልና የእግዚአብሔርን በረከት እንዴት መቀብል እንደሚቻል (ዘሌ. 11-27)፡- በዚህ ክፍል እግዚአብሔር ለእስራኤላውያን የተለያዩ ትእዛዛትን ይሰጣል። እነዚህም ትእዛዛት የእግዚአብሔር እንደመሆናቸው መጠን በእግዚአብሔር ፊት በቅድስና እንዴት መኖር እንደሚችሉ ይገልጹላቸዋል።

2ኛ ጥያቄ፥ እነዚህ ሁለት ዓበይት ነጥቦች በዚህ ዘመን ላሉ ክርስቲያኖች የሚያስፈልጉት እንዴት ነው? ከዚህ በታች የአሪት ዘሌዋውያን ዝርዝር አስተዋጽኦ ተሰጥቶአል?-

1. በመሥዋዕቶች አማካይነት የተቀደሰውን አምላክ ማምለክ (ዘሌ. 1-7)፡-

   ሀ. የሚቃጠል መሥዋዕት (ዘሌ. 1)፥

   ለ. የእህል ቁርባን (ዘሌ. 2)፥

   ሐ. የደኅንነት መሥዋዕት (ዘሌ. 3)፥

   መ. የኃጢአት መሥዋዕት (ዘሌ. 4)፥

   ሠ. የበደል መሥዋዕት (ዘሌ. 5)፥

   ረ. ስለ መሥዋዕቶች የቀረቡ ልዩ ልዩ ሕግጋት (ዘሌ. 6-7) ናቸው።

2. የተቀደሰውን የእግዚአብሔርን አምልኮ ለመምራት የካህናት መለየት (ዘሌ. 8-10)፡-

   ሀ. ካህናት ለአገልግሎት ተለዩ (ዘሌ. 8)፤

   ለ. ካህናት አገልግሎታቸውን ጀመሩ (ዘሌ. 9)፤

   ሐ. የአሮን ልጆች ናዳብና አቢዩድ ለፈጸሙት በደል ፍርድ ተሰጣቸው (ዘሌ. 10)።

3. በተቀደሰው እግዚአብሔር ፊት የቅድስና አንዋኗር (ዘሌ. 11-27)፡-

ሀ. በሃይማኖታዊ ሥርዓት ሰውን «ስለሚያነጹት» እና «ስለሚያረክሱት» ነገሮች የተደረጉ ሕግጋት (ዘሌ. 11-15)፥

ለ. በእግዚአብሔር ፊት በቅድስና ስለመኖር የተደነገጉ ሕግጋት (ዘሌ. 16-25)፥

ሐ. የእግዚአብሔርን ሕግ በመታዘዝ የሚገኝ በረከትና ባለመታዘዝ የሚመጣ መርገም (ዘሌ. 26)፥

መ. በእግዚአብሔር ፊት ስለትን ስለ መፈጸም የተደነገጉ ሕግጋት (ዘሌ. 27) ናቸው።

የአሪት ዘሌዋውያን ዓላማ

የአሪት ዘሌዋውያን ዋና ዓላማ «ቅዱስ» በሚለው ቃል ተጠቃልሎአል። በመጽሐፉ ውስጥ ቅዱስ የሚለው ቃል ከ90 ጊዜ በላይ ተጠቅሶአል። ጌታ ራሱ ቅዱስ እንደሆነ ይገልጻል። ሕዝቡም በእርሱ ፊት ቅዱስ ይሆኑ ዘንድ ይነግራቸዋል። ቅድስና በአንድ ሰው ሕይወት ውስጥ የማይነካው ነገር የለም። እግዚአብሔርን ለእስራኤል ሕዝብ እንዴት የተቀደሱ ሕዝብ እንደሚሆኑና የማያቋርጥ በረከት እንደሚያገኙ ነግሮአቸዋል። ያ ቅድስናቸው የሚያተኩረው በሁለት ዋና ዋና ነገሮች ላይ ነበር። በመጀመሪያ፥ በእርሱ ዘንድ ተቀባይነት ባለው መንገድ እግዚአብሔርን እንዴት ማምለክ እንደሚቻል ይናገራል።

ዛሬ በዓለም ላይ በርካታ የሃይማኖት ሰዎች አሉ። እግዚአብሔር ግን አምልኮአቸውን አይቀበልም። ለምን? ምክንያቱም እግዚአብሔርን የሚያመልኩት፥ እርሱ በሚመራቸው መንገድ ስላልሆነ ነው። እርሱ በሚቀበለው መንገድ እንዴት ልናመልከው እንደምንችል ሊነግረን የሚችል እግዚአብሔር ብቻ ነው። በብሉይ ኪዳን፥ ሰዎች መሥዋዕት በመሠዋት እንዴት እደሚያመልኩት ገልጾላቸዋል። በአዲስ ኪዳን ደግሞ ሰዎች እግዚአብሔርን ሊያመልኩ የሚችሉበት ብቸኛ መንገድ፥ በመጨረሻው መሥዋዕት በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ነው።

3ኛ ጥያቄ፥ ዮሐ. 14፡6 አንብብ። ሀ) ይህ ጥቅስ እግዚአብሔርን ስለምናመልክበት ብቸኛ መንገድ ምን ይነግረናል? ለ) ይህ ጥቅስ በዓለም ዙሪያ ስላሉና፥ በኢየሱስ ክርስቶስ ስለማያምኑት ሰዎች ምን ያስተምረናል?

በሁለተኛ፥ ደረጃ የተቀደስን የእግዚአብሔር ሕዝብ እንደመሆናችን መጠን በቅድስና እንዴት መኖር እንዳለብን ያሳያል። በኢየሱስ ላይ ያለን እምነት እውነተኛ ከሆነ፥ ወንጌል ሕይወታችንን መለወጥ አለበት። የሚለውጠው አምልኮአችንን ብቻ ሳይሆን፥ ከጎረቤቶቻችን ጋር ያለንን አኗኗር፥ አሠራራችን ወዘተ. ሁሉንም ነው። አሪት ዘሌዋውያን የተሰጠው፥ ሕዝቡ የእግዚአብሔር ቅዱስ ሕዝብ ሆነው እንዴት መኖር እንዳለባቸው ዝርዝር የሕይወት ሁኔታዎችን ለማሳየት ነው።

4ኛ ጥያቄ፥ ሀ) ክርስቲያን ከሆንክ ጀምሮ ሕይወትህ እንዴት እየተለወጠ ነው? ለ) አንተና ሌሎች የቤተ ክርስቲያንህ አባሎች የተቀደሰ ሕይወት የምትኖሩት እንዴት ነው? ምሳሌዎችን ጥቀስ።

በአሪት ዘሌዋውያን ውስጥ የሚገኙ ቁልፍ አሳቦች

አሪት ዘሌዋውያን ከአሪት ዘጸአት ቀጥሎ መምጣቱ በጣም ትክክለኛ ነው። በአሪት ዘጸአት የእስራኤል ሕዝብ እግዚአብሔርን የሚያመልኩበትን የመገናኛውን ድንኳን እንዴት እንደሠሩ ተመልክተን ነበር። በተጨማሪም የአምልኮ መሪዎች የሆኑት ካህናትና ሊቀ ካህናት በመገናኛው ድንኳን ውስጥ በሚደረገው አምልኮ ስለሚኖራቸው ዝግጅትም ተነግሮናል። አሁን ደግሞ በአሪት ዘሌዋውያን በመገናኛው ድንኳን ውስጥ፥ አምልኮው ስለሚፈጸምበት መንገድ የተሰጠ መግለጫ እናገኛለን። ደግሞም ቅዱሱን እግዚአብሔር በመገናኛው ድንኳን ውስጥ ለማምለክ የተፈቀደላቸው ሰዎች መንፈሳዊ ሁኔታም ተገልጦ እናያለን። የሚከተሉት በአሪት ዘሌዋውያን ውስጥ ከሚገኙ ዋና ዋና ትምህርቶች ጥቂቶቹ ናቸው፡-

1. ቅድስና፡-

ብዙ ክርስቲያኖች ምን ማለት እንደሆነ ባያውቁም እንኳ፥ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ካሉ እጅግ በጣም አስፈላጊ ቃላት አንዱ «ቅድስና» ነው። አሪት ዘሌዋውያን እግዚአብሔርን ደስ ማሰኘትና

እርሱ በሕይወታችን ውስጥ ሳያቋርጥ በመገኘቱ ሐሴት እንድናደርግ ሁለት ነገሮችን ማድረግ አለብን ይላል። በመጀመሪያ፥ ተገቢ የሆነ ወይም የተቀደሰ አምልኮ መፈጸም ነው። ሁለተኛው ደግሞ፥ የተቀደሰ አኗኗር ነው። ስለዚህ ቅድስና ምን ማለት እንደሆነ መረዳት አስፈላጊ ነው።

«ቅድስና» የሚለው ቃል በመሠረቱ «መለየት» ማለት ነው። በብሉይ ኪዳን ቅድስና ስለ ሁለት ዓይነት መለየት ይናገራል። በመጀመሪያ፥ የእግዚአብሔር ካልሆነ ከማንኛውም ነገር መለየት ነው። እስራኤል «የተቀደሰ» ሕዝብ የተባለው ከአሕዛብ ተለይቶ፥ የእግዚአብሔር ስለሆነ ነው። እስራኤላውያን ከአሕዛብና ከተግባራቸው በመለየት በአኗኗራቸው የተቀደሱ መሆን ነበረባቸው፤ ምክንያቱም አሕዛብ ለእግዚአብሔር የተለዩ አልነበሩምና። ለአምልኮ የተለዩ እንስሳት እንኳ የተቀደሱ ይባሉ ነበር። በኦሪት ዘሌዋውያን ውስጥ ትኩረት የተሰጠው አብዛኛው ነገር ከተለመዱ ነገሮች በመለየት ቅዱስ መሆንን የሚመለከት ነው። እግዚአብሔር ልዩ በመሆኑ ቅዱስ ነው። ከተፈጠሩ ነገሮች ሁሉ የተለየና የላቀ ነው። እንደ እርሱ ያለም ማንም የለም፤ እርሱን የሚመስል ማንም የለም።

ሁለተኛው፥ ከክፉ ሥነ - ምግባር መለየት ነው። የሥነ - ምግባር ቅድስና ከኃጢአት መራቅን የሚያመለክት ነው። እግዚአብሔር ኃጢአት ስለማያደርግና ሊያደርግም ስለማይችል በሥነ ምግባር የተቀደሰ ነው። ኃጢአታችንን ስንናዘዝና የክርስቶስ ደም ከኃጢአታችን ሁሉ ሲያነጻን በሥነ - ምግባር የተቀደስን እንሆናለን። ለእግዚአብሔር ሕግ በታዛዥነት ስንኖርና ኃጢአት ሕይወታችንን እንዳይቆጣጠር ጸንተን ስንቃወም በሥነ - ምግባር የተቀደሰ ሕይወት እንኖራለን።

በአዲስ ኪዳን፥ እኛ ክርስቲያኖች በሁለቱም መንገዶች የተቀደስን ነን። እግዚአብሔር ስለመረጠንና ከዓለም ስለለየን የተቀደስን ነን። ነገር ግን ኃጢአትን ድል የመንሣት ሕይወት በመኖር ደግሞ በቅድስና መመላለስ አለብን። በሕይወታችን የሚኖር ማንኛውም ኃጢአት በኢየሱስ ክርስቶስ ደም ሲታጠብ በእግዚአብሔር ፊት ብቁ ሆኖ ወደሚገኘው ወደ ቅድስና ደረጃችን እንደገና ሊመልሰን ይችላል።

5ኛ ጥያቄ፥ ሕይወትህን መርምር። ሀ) በመጀመሪያው መንገድ የተቀደስከው እንዴት ነው? ለ) በሁለተኛው መንገድስ የተቀደስከው እንዴት ነው? ሐ) በሕይወትህ ያልተቀደስህባቸው ክፍሎች ካሉ አሁን ተናዘዝና ከእነዚህ ኃጢአቶች ተመለስ።

2. ንጹሕና እርኩስ

አብዛኛው የአሪት ዘሌዋውያን ክፍል ንጹሕ ስለሆኑና ስላልሆኑ ነገሮች፥ እንዲሁም ሰውን ንጹሕ ስለሚያደርጉና ስለማያደርጉ ነገሮች ይናገራል። ይህ ለእኛ እንግዳ ስለሆነ ለብዙዎቻችን ይህንን ሐሳብ መረዳት በጣም አስቸጋሪ ነው። በአሪት ዘሌዋውያን ውስጥ የሚገኙትን፥ አብዛኛዎቹን ሕግጋት ለመረዳት የእግዚአብሔርን ዓላማዎችና የአይሁዳውያንን አስተሳሰብ መረዳት ያስፈልጋል።

በብሉይ ኪዳን፥ እግዚአብሔር ውጫዊ የሆኑ የአካል ጉድለቶችን የኃጢአት ተጽዕኖዎች ገላጭ ማስተማሪያዎች አድርጎ ሲጠቀምባቸው እናያለን። የአካል ጉድለት በራሱ ኃጢአት አይደለም። ነገር ግን አካለ-ጎዶሎ መሆን ኃጢአተኝነትን ያመለክት ነበር። ለምሳሌ፦ በሥጋው ምንም ዓይነት ጉድለት ያለበትን፥ ወይም ጤናማ ያልሆነ ሰው በክህነት እንዳያገለግል እግዚአብሔር አግዶታል (ዘሌ. 21፡17-21)። ለምን? ያ ካህን ኃጢአተኛ ነውን? አይደለም። ነገር ግን ጤናማ አለመሆኑ፥ በዓለም ላይ ኃጢአት መኖሩን የሚያሳይ ማስረጃ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ያለውን ጥላቻ ለእስራኤል ሕዝብ በግልጽ ለማሳየትና ከታወቀ ኃጢአት የመራቃቸውን አስፈላጊነት ለመግለጥ፥ አካለ-ጎዶሎ የሆነ ካህን በተቀደሰው በእግዚአብሔር ፊት እንዲያገለግል አልፈቀደም። በዘሌዋውያን ውስጥ ላሉ አብዛኛዎቹ ሕግጋት ይህ መመሪያ የሚሠራ ነው። ጤነኛ ያልሆኑ፦ እንደ የሴት የወር አበባ ወይም በሽታ ያሉቱ የኃጢአት ውጫዊ ምልክቶች ነበሩ፤ ስለዚህ ለመንጻት መሥዋዕት ይፈልጉ ነበር።

አይሁድ ነገሮችን ሁሉ በሁለት ክፍሎች ይከፍሉ ነበር። የመጀመሪያው «ቅዱስ» ወይም የተለየ የሚባለው ክፍል ሲሆን፥ ሁለተኛው ደግሞ፥ «የተለመደ» የሚባለው ክፍል ነው። እንስሳትም ሆኑ ሰዎች ከሌሎች ተለይተው ለእግዚአብሔር ሲሰጡ ቅዱስ (የተለዩ) ይሆናሉ (ለምሳሌ፦ ዘሌ. 21፡7-8)። ቅዱስ የነበሩ ነገሮች በሰዎች ዘንድ በማይገባ መንገድ ለተለመዱ ነገሮች አገልግሎት ሲውሉ፥ ቅዱስ

መሆናችው ይቀርና የተለመዱ ይሆናሉ። ለምሳሌ፡- አንድ ሰው ከመንጋዎቹ መካከል አንድን ጠቦት ለመሠዋት ቃል ቢገባ፥ ያ ጠቦት ቅዱስ ይሆናል። ለእግዚአብሔር የተለየ ይሆናል። ቅዱስ የሚሆነው በሥነ - ምግባር አልነበረም። ለእግዚአብሔር ተመርጦ በመለየቱ ብቻ ነው። ልክ እንደዚሁ፥ ሳምሶን በሥነ - ምግባር የወደቀ ወይም የተበላሸ ሕይወት ቢኖረውም፥ ለአንድ ለተለየ አገልግሎት በእግዚአብሔር በመመረጡ ብቻ የተቀደሰ ነበር። የተለመዱ (ተራ) የሆኑ ነገሮች፥ በሥነ ምግባር የሚፈተኑ አልነበሩም፤ ነገር ግን ለእግዚአብሔር ዓላማ ተመርጠው የተለዩ ሊሆኑ ይችላሉ።

«ንጹሕ የመሆንና ያለመሆን» አሳብ የሚጎለብተው ከዚህ ነው። በእግዚአብሔር ፊት ጤናማ የሆኑ ነገሮች ንጹሐን ናቸው። ሣር የሚበሉና ሸሆናቸው የተሰነጠቀ እንስሳት ጤናማ ስለሆኑ፥ ንጹሐን እንስሳት ናቸው። ምንም ዓይነት አካላዊ ጉድለትና በሽታ የሌለባቸው ሰዎች ጤናማና የተለመዱ ስለሆኑ፥ ንጹሐን ናቸው፤ ነገር ግን ከተለመደው ነገር ውጭ የሆነ ማንኛውም ነገር «ንጹሕ አይደለም»። ንጹሕ ያልሆነ ነገር ሁሉ የኃጢአት ምልክት ስለሆነ፥ ወደ እግዚአብሔር ፊት ሊቀርብ ወይም ለእግዚአብሔር ሊሰጥ አይገባም ነበር። ለምሳሌ፡- አንድን ጠቦት በመሥዋዕትነት ለእግዚአብሔር በመስጠት ቅዱስ ማድረግ ይቻላል፤ ነገር ግን አንድ አካሉ ጉድለት ካለው (አንድ ዓይኑ ዕውር ቢሆን፥ ወይም ሽባ ቢሆን፥ ወዘተ.) ንጹሕ ስላይደለ፥ ለእግዚአብሔር ሊሠዋ አይገባም ወይም አንድ ሰው ያልተለመደ በሽታ ካለው ርኩስ ነበር። ከበሽታው ለመፈወሱና ንጹሕም ለመሆኑ ሁለንተናውን በማጠብ ካሳየና መሥዋዕት ካቀረበ እንደገና እንደቀሩት እስራኤላውያን እግዚአብሔርን ማምለክ ይችላል።

በአሪት ዘሌዋውያን ውስጥ ያሉትን ሕግጋት በምታጠናበት ጊዜ የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡-

1. ቅዱስ ለመሆን፥ ሰው ወይም ሌላ ነገር ተቀባይነት ባለው መንገድ ለእግዚአብሔር ይለያል። ይህ ካልሆነ የተለመደ ወይም ተራ ነገር ነውና ለማንኛውም ተራ አገልግሎት ብቻ ይውል ነበር።

2. አንድ ነገር ንጹሕ ለመሆን አካል ሙሉ መሆን ነበረበት። አካለ-ጎዶሎ የሆነ ነገር ንጹሕ ሊሆን አይችልም፤ ምክንያቱም ጤናማ ያልሆነ ነገር የሚያመለክተው ኃጢአትን ነውና።

3. አካለ ጎዶሎ የሆነ ነገር ሁሉ እርኩስ ነበር። ኃጢአት ባይሆንም እንኳ ኃጢአትን ስለሚወክል እንደገና ንጹሕ ይሆን ዘንድ መሥዋዕት ሊቀርብለት ያስፈልግ ነበር።

6ኛ ጥያቄ፥ ሀ) ንጹሕ ስለ መሆንና አለመሆን የተሰጠው ትምህርት እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ስላለው ጥላቻ ምን ያስተምረናል? ለ) ይህ ስለተገለጠው የኃጢአት ተጽዕኖ ምን ያስተምረናል? ሐ) በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትን ለማግኘት ስለ ግላዊ ቅድስና አስፈላጊነት ይህ ምን ያስተምረናል?

በአዲስ ኪዳን እግዚአብሔር ንጹሕ መሆንና አለመሆንን በሚመለከት በውጫዊ ነገሮች ላይ አላተኮረም። ይልቁንም ሰውን የሚያረክሱት ውስጣዊ የሆኑ ወይም በሰው ልብ ውስጥ የሚፈጸሙ ነገሮች ናቸው። ምክንያቱም ግልጽ የሆነ ክፋትና ኃጢአት የሚገለጠው በሚታዩ መንገዶች (በጥላቻ፥ በቁጣ፥ በመግደል፥ በምንዝር፥ ወዘተ.) ሲሆን የሚመነጨውም ከልብ ነው (ማቴ. 15:8-20 ተመልከት)። አዲስ ኪዳን እኛ የተወለድነው «በኃጢአት» ነው ይላል። ምክንያቱም ሁላችንም የአዳምን የኃጢአት ባሕርይ ወርሰናል (ሮሜ 5:12-14)። የምንቀደሰው በመስቀል ላይ በተሰቀለው በኢየሱስ ሞትና ለደኅንነት በእርሱ ላይ በምንታመንበት ጊዜ ለልባችን እርሱ በሚሰጠን መንጻት ብቻ ነው (1ኛ ቆሮ. 6:9-11)።

3. ንጉሡ እግዚአብሔር ስለ ሕይወታችን አቅጣጫ ሁሉ ይገደዋል

ብዙ ጊዜ ክርስቲያኖች እግዚአብሔር የሚገደው በቤተ ክርስቲያን ስለምናደርገው ወይም በመንፈሳዊ ሕይወታችን ስለሚሆነው ነገር ብቻ እንደሆነ በማሰብ ይሳሳታሉ። ሥጋዊ ናቸው የምንላቸው ነገሮች እጅ ሥራን እንደ መሥራት፥ ከሰዎች ጋር መነጋገር፥ ትምህርት ቤት መሄድ፥ ወዘተ፥ እግዚአብሔርን ብዙ የሚያሳስበው አይደሉም ይላሉ፤ ዳሩ ግን እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ያስተማረው ስለ ማንኛውም የሕይወታቸው ክፍል ዝርዝር ጉዳይ ሁሉ እንደሚገደው ነው። ንጉሣቸው እንደመሆኑ መጠን እግዚአብሔር እስራኤላውያን እንዲታዘዙትና እንዲያከብሩት የሚፈልገው በሁሉም የሕይወታቸው አቅጣጫ ነው።

ስለዚህ በኦሪት ዘሌዋውያን ውስጥ ሁሉንም የሕይወት አቅጣጫ የሚነኩ ሕግጋትን እናገኛለን። እግዚአብሔርን እንደ ማምለክ ያሉ

ሃይማኖታዊ ጉዳዮች የሚመለከቱ ሕግጋት አሉ። ደግሞም እስራኤላውያን የእግዚአብሔር ሕዝብ እንደመሆናቸው መጠን እርስ በርሳቸው እንዴት መኖር እንዳለባቸው የሚናገሩ ሕግጋትም አሉ። ግላዊ ስለሆኑ ነገሮች (ለምሳሌ፡- በሽታ ወዘተ) የሚናገሩ ሕግጋት ደግሞ አሉ። እግዚአብሔር በእነዚህ ነገሮች ሁሉ ላይ ያለውን ፍላጎትና ቁጥጥር ለግሳየት ትእዛዛትን ሰጠ።

7ኛ ጥያቄ ፥ 1ኛ ቆሮ. 10፡31 አንብብ። ሀ) ይህ ጥቅስ ይህንን እውነት የሚገልጸው እንዴት ነው? ለ) እግዚአብሔር ደስ የሚሰኝባቸውንና እኛ የምናደርጋቸውን አንዳንድ የተለመዱ ነገሮች ጥቀስ። ሐ) እነዚህን ነገሮች ለእግዚአብሔር ክብር በማያመጣ መንገድ ልንጠቀምባቸው የምንችለው እንዴት ነው? መ) እነዚህን ነገሮች ለእግዚአብሔር ክብር በሚያመጣ መንገድ ልንጠቀምባቸው የምንችለውስ እንዴት ነው?

4.መሥዋዕቶች

በብሉይ ኪዳን፥ ሰው እግዚአብሔርን የሚቀርበውና የሚያመልከው መሥዋዕትን በማቅረብ ነበር። በአጠቃላይ አምስት ዓይነት የተለያዩ መሥዋዕቶች ነበሩ። የሚቃጠል መሥዋዕት፥ የእህል ቁርባን፥ የደኅንነት መሥዋዕት፥ የበደል መሥዋዕትና የኃጢአት መሥዋዕት ናቸው። እነዚህ መሥዋዕቶች ሁሉ የየራሳቸው ዓላማ ያላቸው ቢሆንም፥ የሚቀርቡበት ግን ሁለት ዋና ዋና ምክንያቶች አሉ፡-

1) አንዳንድ መሥዋዕቶች ለእግዚአብሔር ምስጋናንና ክብርን ለመግለጥ የሚቀርቡ ናቸው።

2) ሌሎች መሥዋዕቶች ደግሞ ከእግዚአብሔር ዘንድ የኃጢአት ይቅርታን ለመቀበል የሚቀርቡ ናቸው።

8ኛ ጥያቄ፥ ዘሌ. 17፡ 11ና ዕብ. 9፡22 አንብብ። የመሥዋዕት ዓላማ መሠረታዊ ግንዛቤ ምን ነበር? አብዛኛዎቹ የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች የእንስሳት ደም የሚፈስባቸው ነበሩ። ስለመሥዋዕቶች ልናውቃቸው የሚገቡ በርካታ መሠረታዊና ጠቃሚ የሆኑ ነገሮች አሉ።

1. የእንስሳው ደም የእንስሳውን ሕይወት የሚወክል ነው። ስለዚህ ብሉይ ኪዳንና አዲስ ኪዳን የእንስሳት ደም የኃጢአት ስርየትን

ያስገኛል ሲሉ፥ እርቅን የሚያስገኘው በደሙ የተወከለው የእንስሳው ሞት ነው ማለት ነው። እንደዚሁም እኛ ስለ ክርስቶስ ደምና ስላለውም ኃይል ስንናገር፥ ስለ ሞተና በእርሱም ስለተገኘው ውጤት መናገራችን ነው።

2. የመሥዋዕት መሠረት ምትክ የመሆን ሐሳብ ነው። በብሉይ ኪዳን አንድ ሰው አንድን እንስሳ ለመሥዋዕት እንዲሆን ሲያቀርብ፥ በእንስሳው ራስ ላይ እጁን ይጭናል። ይህን ሲያደርግ ጥፋተኛ ስለሆነ ሞት ይገባዋል ብሎ ማወጁ ነበር። ነገር ግን የእንስሳው ሕይወት ለኃጢአተኛው ሕይወት ምትክ ሆኖ የቀረበ ነው። በአዲስ ኪዳንም እንደዚሁ፥ የኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወት ለኃጢአተኛው ሕይወት ምትክ ሆኗል። የኃጢአትን ዕዳ ለመክፈል እያንዳንዳችን መሞት ሲገባን፥ በእኛ ፈንታ ኢየሱስ ሞተ።

3. የመሥዋዕቱ ውጤት ኃጢአትን ማስተሰረይ ነው።

9ኛ ጥያቄ፥ ሀ) «ማስተሰረይ» የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት ውስጥ ተመልከት። ቃሉ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያለውን ሙሉ ትርጉም ጻፍ። ለ) ይህ ቃል እግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ስላደረገልን ነገር የሚገልጸው እንዴት ነው?

«ማስተሰርይ» የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳን በተደጋጋሚ ያገለገለ ሲሆን፥ በግሪኩ አዲስ ኪዳን ግን አንድ ጊዜ ብቻ እናገኘዋለን (ሮሜ 5፡11)። ማስትሰረይ እግዚአብሔር ለኃጢአተኛ ሰው ይቅርታን እንዲያገኝና ከራሱ ጋር እንዲታረቅ የሠራው ሥራ ነው። በብሉይ ኪዳን የቃሉ ትርጉም «ማጥፋት»፥ «መሸፈን»፥ «ማስወገድ»፥ ወይም «መጥረግ» ማለት ነው። ኃጢአተኛው በሚያቀርበው መሥዋዕት ከእግዚአብሔር ይቅርታን ለመግዛት አይሞክርም። ይልቁንም እግዚአብሔር ለኃጢአተኛው፥ በጸጋው ከእርሱ ጋር ሊታረቅ የሚችልበትን መንገድ ሰጠው። የእርቅ መሠረታዊ አሳብ፥ በሌላ እንስሳ መሠዋት እግዚአብሔር የኃጢአተኛው ኃጢአት እንዲሸፈን ያደርግ ነበር። ልክ እንደዚሁ፥ እግዚአብሔር ጻድቃን አድርጎ ይቀበለን ዘንድ፥ የኢየሱስ ክርስቶስ ሞት ኃጢአታችንን ይሸፍናል።

4. መሥዋዕቱ ራሱ ኃጢአተኛውን የሚያድን ወይም ይቅርታ የሚያስገኝለት አይደለም። መሥዋዕቱ ውጫዊ ማስረጃ ሲሆን

የኃጢአተኛው ውስጣዊ ዝንባሌ ማለትም ንስሐ መግባቱንም የሚያሳይ ነበር። ንስሐ ለመግባት የተዘጋጀ ልብ ከሌለና ለእግዚአብሔር ታዛዥ ለመሆን ይችል ዘንድ የሰውየው ሕይወት ካልተለወጠ፥ መሥዋዕቱ አንዳችም ዋጋ የለውም ፤(1ኛ ሳሙ. 15:22-23፤ መዝ. (51):16-17፤ ሚክ. 6:6-8 ተመልከት)።

10ኛ ጥያቄ፥ በዚህ ዘመን ለሚኖረን አምልኮ የዚህ እውነትነት እንዴት ነው?

---

5. **የመሥዋዕት ዓላማዎች የሚከተሉት ነበሩ፡-**

ሀ. **የእግዚአብሔርን ቅድስናና እርሱ ኃጢአትን እንዴት እንደሚጠላ፥ ደግሞም ሁልጊዜ ኃጢአትን በሞት እንደሚቀጣ ለማስተማር ነው። በብሉይ ኪዳን በኃጢአተኛው ምትክ እንስሳ ይገደል ነበር። በአዲስ ኪዳን ደግሞ የኃጢአት ቅጣት የተከፈለው በኢየሱስ ሞት ነው።**

ለ. **የሰውን ኃጢአተኝነት ለማስተማር ነው። ሰው መሥዋዕት ባቀረበ ቁጥር ኃጢአተኛ መሆኑን ይመሰክራል። ደግሞም የኃጢአት ደመወዝ የኃጢአተኛው ወይም የእንስሳው ሞት መሆኑንም ያሳያል፤ (ሮሜ 6:23)።**

ሐ. **ይቅርታ የሚገኘው የኃጢአተኛውን ኃጢአት ለመሸፈን በሚፈጸም የምትክ ሞት መሆኑን ለማሳየት ነው።**

መ. **አንድ ኃጢአተኛ፥ በእግዚአብሔር ፊት ሕይወቱን በንጽሕና የመጠበቅ ኃላፊነት እንዳለበትና ኃጢአት ከሠራም ለመንጻትና እንደገና ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት ለማድረግ ንስሐ መግባት እንዳለበት ለማስተማር ነው።**

ሠ. **የእግዚአብሔርን ምሕረትና ጸጋ ለማሳየት ነው። እግዚአብሔር እያንዳንዱ ኃጢአተኛ በግል ስለ ኃጢአቱ እንዲሞት መጠየቅ ይችል ነበር። ነገር ግን እርሱ እንደዚያ ቢያደርግ ኖሮ ሁላችንም ኃጢአተኞች ስለሆንን ማንም ሰው በሕይወት አይቀርም ነበር፤ ነገር ግን እግዚአብሔር፥ ኃጢአተኛን ሰው ከራሱ ጋር የሚያስታርቅበትንና ይቅርታ የሚሰጥበትን መንገድ ሁልጊዜ ማዘጋጀቱ ምሕረቱንና ጸጋውን ያሳያል። ቅዱስ ስለሆነ፥ ኃጢአትን ሳይቀጣ አይተውም፤ ስለዚህ እግዚአብሔር በኃጢአተኛ ምትክ የሌላን ሰው ወይም የሌላን ነገር ሞት**

ጠየቀ። ነገር ግን መሐሪ ስለሆነ፥ ሰው ይቅርታ በመቀበል ከእግዚአብሔር ጋር የሚታረቅበትን መንገድ አዘጋጀ።

6. የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች እግዚአብሔር ለኃጢአተኞች የሠዋውን የእግዚአብሔር በግ የሆነውን ኢየሱስ ክርስቶስን የሚያመለክቱ ተምሳሌቶች ናቸው (ዮሐ. 1:29-31፤ ሮሜ 5:6-11፤ ዕብ. 10:10-12 ተመልከት)።

7. የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች ክርስቲያኖች ዛሬ ለእግዚአብሔር የሚያቀርቡትን መሥዋዕት የሚያመለክቱ ናቸው።

11ኛ ጥያቄ፥ ሀ) 1ኛ ጴጥ. 2:5፤ ፊልጵ. 4:18፤ ዕብ. 13:15-18፤ ራእ. 5:8፤ ሮሜ 15:16-17፤ ሮሜ 12:1፤ ፊልጵ. 2:17፤ 2 ጢሞ. 4:6 አንብብ። ክርስቲያኖች ለእግዚአብሔር ማቅረብ የሚገባቸውን መሥዋዕቶች ዘርዝር። ለ) እነዚህን መሥዋዕቶች በሕይወትህ እንዴት እየሠራህ ነው? ምሳሌዎችን ስጥ።

8. በብሉይ ኪዳን ሳይታሰብ ለተሠሩ ኃጢአቶች የሚቀርቡ መሥዋዕቶች ብቻ ነበሩ። አንድ ሰው ግን አውቆ በእግዚአብሔር ላይ በሚያምፅበት ጊዜ ምንም መሥዋዕት ማቅረብና ይቅርታን መቀበል አይችልም ነበር።

2ኛ ቀን፡- አሪት ዘሌዋውያን 1-10

መሥዋዕቶችንና ዓላማቸውን በትክክል መረዳት እግዚአብሔር የኃጢአት ይቅርታ ያዘጋጀበትን መንገድ ለመረዳት ይጠቅማል። አሪት ዘሌዋውያን ኃጢአተኛ የሆነው የእስራኤል ሕዝብ የተቀደሰውን እግዚአብሔርን እንዴት ማምለክ እንዳለበት ዝርዝር መመሪያ ይሰጣል። እግዚአብሔር ቅዱስ ባይሆን ኖሮ፥ መሥዋዕት የሚባል ነገር ባላስፈለገም ነበር፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ቅዱስ ስለሆነና ኃጢአትን ሳይቀጣ ስለማያልፍ፥ እንዲሁም መሐሪ ስለሆነ፥ ለእስራኤላውያን ወደ እርሱ እንዴት እንደሚመጡና የኃጢአታቸውን ይቅርታ እንደሚያገኙ ዝርዝር መመሪያ ሰጣቸው።

12ኛ ጥያቄ፥ ዘሌ. 1-10 አንብብ። ሀ) አምስቱን ዋና ዋና የመሥዋዕት ዓይነቶች ዘርዝር። ለ) የእያንዳንዱ መሥዋዕት ዓላማ ምን ነበር? ሐ) ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ ከመሥዋዕቶች የምንማረው ነገር ምንድን ነው? መ) መሥዋዕት ስለ ኃጢአት ክፉነት የሚያስተምሩት ምንድን ነው? ሠ) ከካህናት ለአገልግሎት መለየትና ከአሮን ልጆች ሞት የምንማረው ምንድን ነው?

ዘሌ. 1-10 በሁለት የተለያዩ ርእሶች ያተኩራል። አጠቃላይ ክፍሉ የእግዚአብሔር ሕዝብ የሆኑት እስራኤላውያን እንዴት እግዚአብሔርን ማምለክ እንደ ነበረባቸው የሚናገር ቢሆንም፥ ዘሌ. 1-7 እስራኤላውያን እግዚአብሔርን ሊያመልኩ ስለሚችሉበት አምስት መሥዋዕቶች ይናገራል። ዘሌ. 8-10 ደግሞ የአምልኮ መሪዎች የሆኑት ካህናት ቅዱስ እግዚአብሔር የሚመለክበትን የአምልኮ ፕሮግራም ለመምራት እንዴት በጥንቃቄ እንደሚዘጋጁ ይናገራል።

1. ይቅርታን ለማግኘትና እግዚአብሔርን ለማምለክ የሚያስፈልጉ መሥዋዕቶች (ዘሌ. 1-7)።

በእነዚህ ዘሌዋውያን ምዕራፎች ለእግዚአብሔር ትክክለኛ የሆነ መሥዋዕትን በትክክለኛ መንገድ ስለ መሠዋት በርካታ ሕጎች ተሰጥተዋል። የሚከተሉት ሕግጋት መሥዋዕቶቹን ሁሉ ከሚመለከቱ መካከል ጥቂቶቹ ናቸው፡-

ሀ. መሥዋዕቶቹ ሁሉ በመገናኛው ድንኳን ውስጥ፥ በነሐስ መሠዊያው ላይ መቅረብ ነበረባቸው።

ለ. እንስሶቹ ከመሠዋታቸው በፊት፥ መሥዋዕቱን የሚያቀርበው ሰው በእንስሳው ራስ ላይ እጆቹን ይጭናል። ይህም የሚደረገው ለሁለት ዓላማ ነው፡- የመጀመሪያው፥ እንስሳው ራስ ላይ እጆቹን መጫኑ ምትክ መሆኑን ሰውዬው ተገንዝቧል ማለት ሲሆን፥ በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ ሰውዬው በዚህ ጊዜ ኃጢአቱን በመናዘዝ ምሳሌያዊ በሆነ መንገድ ኃጢአቱን ሁሉ በእንስሳው ላይ ያኖራል።

ሐ. ካህኑ እንስሳውን ያርዳል።

መ. የእንስሳው ደም በመሠዊያው ላይ ይረጫል።

ሠ. እንስሳው ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል ይቃጠላል።

እስራኤላውያን በአምልኮአቸው ለእግዚአብሔር የሚሠዉአቸውን የአምስት መሥዋዕቶች ዝርዝር በሚከተለው ሠንጠረዥ ተመልከት።

ስም	የሚቃጠለው ክፍል	ሌሎች ክፍሎች	የሚሠዋው እንስሳ	የሚሠዋበት ምክንያት	የሚገኝበት ክፍል
የሚቃጠል መሥዋዕት	ሁሉም	የለም	ነውሩት ሆኖ ነውር የሌለበት መሥዋዕቱን በሚያቀርበው ሰው ፈቃድ	ለአጠቃላይ ኃጢአት ለእግዚአብሔር መሰጠትን ያሳያል	ዘሌዋውያን 1
የእህል ቁርባን	ከፊሉ	ካህናት ይበሉታል	እርሾ የሌለበት ቂጣ ዉሉ ያለበት የቆሮ ሙሉመሙ	የበኩራት ፍሬን ለእግዚአብሔር በመሰጠት ስለ ሰብሉ እግዚአብሔርን ማመስገን	ዘሌዋውያን 2
ሰላ ደኅንነት ሀ. የምስጋና መሥዋዕት ለ. የስዕለት መሥዋዕት ሐ. የበጎ ፈቃድ መሥዋዕት	ስቡ	በጎብረት ይበላል በካህናትና መሥዋዕቱን ባቀረበው ሰው ይበላል	ተባዕት ወይም እንስት እንደ አቅራቢው ፈቃድ	ሀ. ላልተጠበቀ በረከት ምስጋና ለማቅረብ ለ. ከችግር ስለ መዳን ስዕለትን ለመክፈል ሐ. በአጠቃላይ ምሥጋናን ለመግለጥ	ዘሌዋውያን 3ኛ 22፡18-30
የኃጢአት መሥዋዕት	ስቡ	ካህናት ይበሉታል	ካህናት ወይም ሕዝቡ፡- በፈ ንቲ፡- ወንድ ፍየል ግለሰቡ፡- ሴት ፍየል	አጠቃላይ መንጻት ሊያስፈልግና ለተለያዩ የግል ኃጢአቶች ያቀርባል	ዘሌዋውያን 4
የበደል መሥዋዕት	ስቡ	ካህናት ይበሉታል	ነውር የሌለበት አውራ በግ	እግዚአብሔርን ወይም ሰውን ለበደል	ዘሌዋውያን 5፡1-6፡7

ስለተለያዩ መሥዋዕቶች የሚከተሉትን እውነቶች አስተውል፡-

1. የሚቃጠል መሥዋዕት በመሠዊያው ላይ ሙሉ ለሙሉ ይቃጠላል። ብዙዎች ይህ ስለ ኃጢአታችን መስዋዕት ይሆን ዘንድ ራሱን ሙሉ በሙሉ ለእግዚአብሔር የሰጠው የክርስቶስ ምሳሌ እንደሆነ ያስባሉ። በሮሜ 12፡1 ላይ ክርስቲያኖች ራሳቸውን ሕያው መሥዋዕት አድርገው እንዲያቀርቡ ሲጠይቅ በጳውሎስ አእምሮ የነበረው መሥዋዕት ይህ ሳይሆን አይቀርም።

2. እንደ አቅራቢው ሰው ዓይነቱ ይለያያል። በሥልጣን ላይ ያሉ ከፍተኛ መሥዋዕት ያቀርባሉ። ሀብታም የሆኑ ሰዎችም ትልቅ መሥዋዕት ያቀርቡ ነበር። ድሀ ሰው ርግብ ወይም እህል ብቻ ቢሆን እንኳ እንዲያቀርብ እግዚአብሔር ፈቅዶ ነበር። ምሕረቱን ሰዎች ሁሉ ሊቀበሉት የሚችሉ እንዲሆን የይቅርታ ማግኛ መንገድ አደረገው።

3. የበደል መሥዋዕት የሚቀርበው ካሣ ስለሚጠየቅባቸው ኃጢአቶች ነበር። ለምሳሌ፡- አንድ ሰው አሥራቱን ለእግዚአብሔር ካልከፈለ፥ የበደል መሥዋዕት እንዲያቀርብ ይጠበቅበት ነበር። ወይም አንድ ሰው የራሱ ያልሆነውን ነገር ከጎረቤቱ ቢወስድ፥ የበደል መሥዋዕት እንዲያቀርብ ይፈለግበት ነበር። ነገር ግን የበደሉን ይቅርታ ያገኝ ዘንድ፥ መሥዋዕቱን ከማቅረቡ በፊት፥ ዕዳውን ለእግዚአብሔርም ሆነ ለሰው እንዲከፍል ይጠበቅበት ነበር። ዕዳውን ሲከፍል በዕዳው ላይ አንድ አምስተኛ እጅ መጨመር ነበረበት። ይህ በሌላ ሰው ላይ በደል በምንፈጽምበት ጊዜ ካሣ እንዴት መክፈል እንዳለብን የሚያሳይ ጥሩ ምሳሌ ነው። ገንዘብ ሰርቀን እንደሆነ ይቅርታ መጠየቅ ብቻ ሳይሆን፥ ገንዘቡን መመለስም አለብን።

13ኛ ጥያቄ፥ ሀ) ብዙ ጊዜ ክርስቲያን ገንዘብ ወይም ሌላ ነገር በሚሰርቅበትና ይቅርታ ለማግኘት በሚፈልግበት ጊዜ፥ የሰረቀውን ነገር ይመልሳል ወይስ ይቅርታ ብቻ ይጠይቃል? መልስህን አብራራ። ለ) የበደል መሥዋዕት ይቅርታ ከመጠየቅ በፊት ገንዘቡን ስለ መክፈል ምን ያስተምረናል? ሐ) የእግዚአብሔርን ይቅርታ ከማግኘት በፊት ከሌሎች ጋር ስለ መታረቅ ማቴ. 5፡23-24 ምን ይላል?

** መሥዋዕቶችንና ከክርስቶስ ሥራ፥ እንዲሁም ከክርስትና ሕይወት ጋር ያላቸውን ዝምድና የበለጠ ለመረዳት ዘሌዋውያንና ዕብራውያን የሚለውን የትመማ መጽሐፍ ማጥናት ትችላለህ።

2. የካህናት ለእግዚአብሔር አገልግሎት መለየት (ዘሌ. 8-10)

በእግዚአብሔር ፊት ማገልገል በቀላሉ የምናየው ነገር አይደለም። በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በመሪነት ማገልገል በርካታ ኃላፊነትንና ከእግዚአብሔር ዘንድ ከባድ ፍርድን የሚያመጣ ነው (ያዕ. 3:1፤ ዕብ. 13:17)፤ ስለዚህ አሮንና ልጆቹ የእግዚአብሔርን ሕዝብ በተቀደሰ አምልኮ ለመምራት ሲዘጋጁ፥ እነርሱ ራሳቸውም ሆኑ የአምልኮ ዕቃዎቹ በሙሉ በጥንቃቄ እንዲነጹ ያስፈልግ ነበር። እነዚህ ምዕራፎች በአምልኮ ሰዓት እንዴት መጠንቀቅ እንዳለብንና የቤተ ክርስቲያን አመራር ምን ያህል ከፍተኛ ነገር እንደሆነ የሚያስገነዝበን ነው።

ቀጥሎ በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ነገሮች ተጠቅሰዋል፡-

1. ሙሴ የአምልኮ ሥርዓት ከመጀመሩ በፊት ካህናትንና የአምልኮ ዕቃዎችን በሙሉ ያነጻቸው ነበር። ከኃጢአት ያነጻቸው ዘንድ የሚቃጠልና ባለማወቅ ስለተፈጸመ በደል የሚቀርብ መሥዋዕት ያቀርብ ነበር። ልዩ የሆነ አውራ በግ ያርድና በደሙ ቀኝ ጆሮን፥ የቀኝ እጅ አውራ ጣትና የቀኝ እግር አውራ ጣትን ለማስነካት ይጠቀም ነበር። ይህም እግዚአብሔርን ለመስማት፥ ሥራውን ለመሥራትና በመንገዱ ለመሄድ ዝግጁ መሆናቸውን ያመለክት ነበር። ከዚያም ሥራውን ከመጀመራቸውም በፊት ለአንድ ሳምንት ይቆዩ ነበር። አሮንና ልጆቹ በዝግጅት ለአንድ ሳምንት ከቆዩ በኋላ፥ ሁሉንም የመሥዋዕት ዓይነቶች በማቅረብ አገልግሎታቸውን ይጀምሩ ነበር። እግዚአብሔር በነሐስ መሠዊያ ላይ ያለውን መሥዋዕት የሚያቃጥል እሳት በመላክ አገልግሎታቸውንና አምልኮአቸውን መቀበሉን ያሳይ ነበር።

2. ሁለቱ የአሮን ልጆች በመገናኛው ድንኳን ውስጥ አገልግሎት ጀምረው ብዙም ሳይቆዩ እግዚአብሔር በሞት ቀጣቸው። የተሰጠው ምክንያት በጌታ ፊት የማይገባ እሳት ይዘው መቅረባቸው ነው። የናዳብና የአብድ ኃጢአት ምን እንደሆነ ግልጽ አይደለም። በተገደሉ ጊዜ ለዕጣን መሠዊያ የሚሆን ዕጣን ይዘው

ወደ ቅድስት የገቡ ይመስላል። ፍርዱ በርካታ ምክንያቶች ሊኖሩት ይችላሉ፡- ሀ) እግዚአብሔር ያልፈቀደውን ከሰል ወይም ዕጣን ተጠቅመው ይሆናል። ለ) ለሊቀ ካህኑ ብቻ የተፈቀደውን ሥራ ሠርተው ሊሆን ይችላል። ሐ) ያለ አሮንና ሙሴ ፈቃድ ዕጣን አጥነው ይሆናል። መ) ሰክረው ሊሆን ይችላል። ምናልባት ከእነዚህ ልጆች ሞት በኋላ፥ እግዚአብሔር ወዲያውኑ ለአሮንና ለካህናቱ በመገናኛው ድንኳን ከግንልገላቸው በፊት እንዳይጠጡ ያዘዛቸው ስለዚህ ይሆናል።

14ኛ ጥያቄ፥ ሀ) እግዚአብሔር በእነዚህ ሰዎች ላይ ወዲያውኑ ከባድ ፍርድ የሰጠው ለምን ይመስልሃል? ለ) የእግዚአብሔርን ሕዝብ ስንመራ ልንወስደው ስለሚገባን ጥንቃቄ ይህ ምን ያስተምረናል?

በእስራኤላውያንም ሆነ በቤተ ክርስቲያን የአምልኮ መጀመሪያ፥ እግዚአብሔር ፍጹም የሆነ ቅድስናን እንደሚፈልግ በኃጢአት ላይ ከባድ ፍርድ በመፍረድ ገልጧል (የሐዋ. 5፡1-11)። እግዚአብሔር ለእስራኤላውያንና ለአሮን በተለይም ለሕዝቡ ምሳሌ ይሆኑ ዘንድ ለመሪዎች የቅድስናን አስፈላጊነት ለማስተማር ፈለገ።

3ኛ ቀን፡- ዘሌዋውያን 11-22

እግዚአብሔር ሕዝቡን የጠራው በፊቱ ቅዱሳን እንዲሆኑ ነው። ከዓለም የተለዩ መሆን አለባቸው። ይህ ልዩ መሆን በውስጣዊ ሕይወታችን ከሚኖር ለውጥ ይጀምራል። እኛ አዲስ ፍጥረት ነን (2ኛ ቆሮ. 5፡17)። ለውጥ ሁልጊዜ መጀመር ያለበት ከውስጥ (ከልብ) እንጂ ከድርጊት አይደለም። ይህም ማለት ልባችን በፍቅር፥ በደስታ፥ በሰላም፥ በትዕግሥት፥ ወዘተ. (ገላ. 5፡22-23) መሞላት አለበት ማለት ነው። የተለዩ ዝንባሌዎችና ዓላማዎች ሊኖሩን ይገባል። ደግሞም ይህ ልዩነት ውጫዊ በሆኑ ተግባራት ራሱን ይገልጣል።

15ኛ ጥያቄ፥ ሀ) በጌታችን ባመንክ ጊዜ፥ እግዚአብሔር ልብህን የለወጠባቸው መንገዶች ምንድን ናቸው? ለ) በጌታ ባመንክ ጊዜ፥ እግዚአብሔር ተግባርህን የለወጠባቸው መንገዶች ምንድን ናቸው? ሐ) አንዳንድ ክርስቲያኖች በውስጣዊ ሳይሆን በውጫዊ ለውጥ ላይ ብቻ የሚያተኩሩት ለምንድን ነው? ይህ ትክክል ነውን?

የእስራኤል ሕዝብ የተለዩ መሆን ነበረባቸው፤ ቅዱሳን መሆን ነበረባቸው። ስለዚህ ልዩ መሆናቸውን ለማጠናከር፥ እግዚአብሔር በርካታ ሕግጋት ሰጣቸው። ሆኖም እነዚህ ሕግጋት የተሰጧቸው እንዲያው በዘፈቀደ አልነበረም። አብዛኛዎቹ ለእስራኤል ሕዝብ ጥቅም የዋሉ ግልጽ የሆኑ ዓላማዎች ነበራቸው።

16ኛ ጥያቄ፥ ዘሌ. 11-22 አንብብ። ሀ) በእነዚህ ቁጥሮች የተጠቀሱ የተለያዩ የሕግ ዓይነቶችን ወይም ክፍሎችን ጥቀስ። ለ) የማስተስርያ ቀን በዓል ዓላማ ምን ነበር? ሐ) ዘሌ. 18፡1-5 አንብብ። እነዚህ ቁጥሮች የአሪት ዘሌዋውያንን ትምህርት የሚያጠቃልሉት እንዴት ነው? መ) ከእነዚህ ምዕራፎች ስለተቀደሰ ኑሮ የምንማራቸው አንዳንድ መመሪያዎች ምንድን ናቸው?

ዘሌ. 11-22 የእስራኤላውያንን የሕይወት ክፍል ሁሉ የሚነኩ በርካታ የሆኑ የተለያዩ ዓይነት ሕግጋትን ይዟል። እነዚህ ሕግጋት ጊዜያዊ ነበሩ። በአዲስ ኪዳን ዘመን ለምንኖር ለእኛ ግዴታዎች አይደሉም (ማር. 7፡14-22 አንብብ)።

1. ስለምግብ የተሰጡ ሕግጋት (ዘሌ. 11)፡- እግዚአብሔር ለእስራኤላውያን እንዲበሉ የተፈቀዱላቸው ምግቦች ምን ዓይነት እንደሆኑ ነገራቸው። በመሬት ላይ የሚኖሩ፥ ሣር በልተው የሚያመሰኩትና ሸኮናቸው የተሰነጠቀ እንስሳት ብቻ ለምግብነት ተፈቅደው ነበር። እነዚህ እንስሳት ብቻ «ንጹሐን» ሲባሉ የቀሩት ግን «ርኩሳን» ተብለው ነበር። ከዓሣ ዓይነቶች ክንፍና ቅርፊት ያላቸው ብቻ ለምግብነት ተፈቅደው ነበር። ከበራሪ እንስሳትና ከወፎች እንዲበሉ የተፈቀዱት የተወሰኑት ብቻ ነበሩ።

2. ሴቶች ከወለዱ በኋላ የሚጠብቁት የመንጻት ሥርዓት (ዘሌ. 12)፡- ሴት ከሰውነትዋ ደም በሚፈሳት በማንኛውም ጊዜ በሃይማኖታዊ ሥርዓት ያልነጻች (ርኩስ) ትሆናለች። ስለዚህ ደም ከሰውነትዋ የሚፈስባት ልጅ የመውለጃዋ ጊዜ ስለሆነ፥ ከተጠቀሰው ጊዜ በኋላ መሥዋዕት በማቅረብ እስክትነጻ ድረስ የረከሰች ትሆን ነበር።

3. ስለ ቆዳ በሽታ፥ በልብስ፥ ወይም በቤት ግድግዳ ላይ ስለሚታዩ ያልተለመዱ ምልክቶች የተሰጠ ሕግ (ዘሌ. 13-14)፡-

እንደምታስታውሰው፥ በአይሁዳውያን አስተሳሰብ ያልተለመደ ማንኛውም ዓይነት ነገር የኃጢአት ምልክት ወይም ምሳሌ ነው። ይህ በራሱ ኃጢአት ወይም የኃጢአት ውጤት አልነበረም። ያልተለመዱ የቆዳ በሽታዎችና በልብስ ወይም በቤት ግድግዳ ላይ የሚታዩ ምልክቶች ኃጢአትን የሚያመለክቱ ስለነበሩ፥ በተሰጠው ሕግ መሠረት የመንጻት ሥርዓቶች መፈጸም ነበረባቸው።

4. ከሰውነት የሚወጣ ያልተለመደ ፈሳሽ (ዘሌ. 15)፡- ከወንድም ሆነ ከሴት የሚወጡ የፍትወት ፈሳሾች ያልተለመዱ ሆነው ስለሚቆጠሩ፥ ሰውየውን (ሴትዮዋን) ያረክሳሉ። ስለዚህ እነዚህን ነገሮች የነካ ሰው ወይም በእነዚህ ሰዎች የተነካ ዕቃ መልሶ እስኪነጻ ድረስ የሚቆይበት የተወሰነ ጊዜ ነበር።

5. የማስተስርያ ቀን በአይሁዳውያን የቀን መቁጠሪያ ከሁሉም የሚበልጥ ሃይማኖታዊ በዓል ነው (ዘሌ. 16)። ስለዚህ እንዴት ሊጠብቁት እንደሚገባ የተሰጡ በጥንቃቄ የተሞሉ ትእዛዛት ነበሩ። የማስተስርያ ቀን ዓላማ ሕዝቡንም ሆነ የመገናኛውን ድንኳን በየዓመቱ ውስጥ ከገጠማቸው ከማናቸውም ዓይነት ዕርኩሰት ማንጻት ነው። ያለፈውን ዓመት ኃጢአት በማንጻት ሕዝቡ በእግዚአብሔር ፊት ንጹሕ የሆነ አዲስ የሃይማኖት ዓመት ይጀምሩ ዘንድ ነው። የማስተስርያ ቀን ሃይማኖታዊ ሥርዓት ኃጢአት በእነርሱ ላይ ያመጣውን አጠቃላይ ተጽዕኖ በማሰብ በእግዚአብሔር ፊት ያለማቋረጥ መንጻታቸው ምን ያህል አስፈላጊ እንደሆነ ለአይሁድ የሚያሳይ ሃይማኖታዊ ሥርዓት ነበር። እግዚአብሔር በጸጋው ኃጢአታቸውን ይቅር እንዳለና ከእነርሱም እንዳራቀው ሕያው በሆነ መግለጫ ለእስራኤላውያን በማሳየት፥ ፍየልን ወደ በረሃ የመስደድ ሥርዓት ነበር። በቃል ኪዳኑ ታቦት የስርየት መክደኛ ላይ ደምን ይረጭ ዘንድ ሊቀ ካህኑ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን የሚገባበት ብቸኛ ዓመታዊ ቀን ይህ የሥርዓት ቀን ነበር።

6. እግዚአብሔር ለእስራኤላውያን ስለ እንስሳት ደም ግልጽ የሆነ መመሪያ ሰጣቸው። እንደምታስታውሰው ደም የእንስሳት ሕይወት ምልክት ነበር (ዘሌ. 17፡11)። ስለዚህ እንስሳትን በሚያርዱበት ጊዜ ደማቸውን ምን ማድረግ እንዳለባቸው እንዲጠነቀቁ ግልጥ የሆነ ትእዛዝ ተሰጥቶአቸው ነበር።

7. እግዚአብሔር፥ አንድ ሰው ማንን ማግባት እንዳለበትና ማንንስ ማግባት እንደሌለበት ግልጥ የሆነ ትእዛዝ ሰጥቷል (ዘሌ. 18)። በተጨማሪ ወንድና ሴት የግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈጸም የሌለባቸውን ጊዜያት በሚመለከት ትእዛዛት ተሰጥተዋል።

8. እግዚአብሔር፥ ሕዝቡ ከእርሱ ጋርና እርስ በርስ ስለሚኖራቸው ግንኙነት ግልጥ የሆኑ ትእዛዛትን ሰጥቷል። የእግዚአብሔርን ሕግ በግልጥ የማይታዘዙ ሰዎች ሊደርስባቸው ስላለው ቅጣትም ተናግሯል (ዘሌ. 19-20)።

9. በመጨረሻም እግዚአብሔር ለካህናት የሚሆኑ ግልጥ ትእዛዛትን ሰጠ። እነዚህ ትእዛዛት ማን ካህን ሊሆን እንደሚችል፥ ካህን ማንን ማግባት እንደሚችልና እግዚአብሔርን እንዴት ማገልገል እንዳለበት የሚገልጡ ነበሩ (ዘሌ. 21-22)። የተቀደሰውን አምልኮ በመምራት ረገድ ዋናው ኃላፊነታቸው መሥዋዕትን ማቅረብ ስለነበር፥ በተለይ ይህን በሚመለከት እግዚአብሔር ለካህናት ግልጥ የሆነ ትእዛዝን ሰጣቸው።

17ኛ ጥያቄ፥ ስለ እግዚአብሔር፥ ስለ ኃጢአት፥ ከእግዚአብሔር ጋርና እርስ በርስ ሊኖረን ስለሚገባ ግንኙነት ከእነዚህ ምዕራፎች የምንማራቸው ነገሮች ምንድን ናቸው?

4ኛ ቀን፡ - ዘሌዋውያን 23-27

ሰዎች እግዚአብሔርን የሚያመልኩባቸው የተለዩ ቀናት ከሌሎቹ በቀር፥ የሳምንቱን ቀናት በሙሉ በሥራ ወደ ማሳለፍ በማዘንበል፥ ስለ መንፈሳዊ ነገር ለማሰብና እግዚአብሔርን ለማምለክ ጊዜ ሊያጡ ይችላሉ። ለእስራኤል ከተለመደው ዕለታዊ ተግባራቸው ዞር የሚሉባቸውንና ስለ እግዚአብሔር በማሰብ እርሱን የሚያመልኩባቸው የተለያዩ ሃይማኖታዊ በዓላትን ሰጣቸው። አይሁድ ሳምንታዊ የአምልኮ ቀን፥ ወርኃዊ የአምልኮ ቀን፥ በየዓመቱ የሚደረጉ ሰባት የአምልኮ ቀናት፥ በየሰባት ዓመቱ የሚሆን የአምልኮ ዓመትና በየ50 ዓመቱ የሚፈጸም ልዩ የአምልኮ ጊዜ ነበራቸው።

18ኛ ጥያቄ፥ ሀ) እኛ የምንጠቀምባቸው ዋና ዋና ሃይማኖታዊ በዓላት የትኞቹ ናቸው? ለ) ትኩረታችንን የበለጠ በእግዚአብሔር ላይ እንድናደርግ የሚረዱን እንዴት ነው?

19ኛ ጥያቄ፥ ዘሌ. 23-27 አንብብ። ሀ) የተለያዩ የአምልኮ ቀናትንና ዓላማቸውን ዘርዝር። ለ) እግዚአብሔርን በመታዘዝ የሚገኙ በረከቶችና ባለመታዘዝ የሚመጡ ቅጣቶች ምንድን ናቸው? ሐ) ለእግዚአብሔር የተገባ ስዕለትን ወይም ቃል ኪዳንን ስለመጠበቅ በዚህ ስፍራ የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው?

1. ሃይማኖታዊ በዓላት (ዘሌ. 23)

አይሁድ እርሱን ለማምለክ መለየት ስለሚገባቸው ቀናት እግዚአብሔር በግልጥ አዞአቸዋል። በመጀመሪያ፥ ሳምንታዊ የአምልኮ ቀን የሆነው ሰንበት ወይም ቅዳሜ ነው። እግዚአብሔር ከመፍጠር ሥራው ያረፈበትን የሰንበት ቀን ማንም ሰው በማክበር ማረፍና እግዚአብሔርን ማምለክ ስላለበት፥ በሰንበት እንዲሠራ አይፈቀድለትም ነበር።

ሁለተኛ፥ የወር መባቻ የተባለው ወርሐዊ የአምልኮ ቀን ነበር፤ (ዘኍል. 10፡10)። ይህ ቀን እግዚአብሔር ለአይሁዳውያን ሌላ ወር ስለሰጣቸው ለመታሰቢያ የሚያከብሩት ዕለት ነው።

ሦስተኛ፥ ዓመታዊ የአምልኮ ቀናት ነበሩ። እነዚህንም በዓላት በሰንጠረዥ መመልከት ይቻላል፡-

የበዓሉ ቀን ስም	ቀኑ	የበዓሉ አላማ	በዓሉ የሚያመለክተው ትንቢት	የሚገኝበት ክፍል
ፋሲካ	አንደኛ ወር (መጋቢትና ሚያዝያ)	እስራኤላውያን ከግብፅ ነፃ የወጡበት ቀን መታሰቢያ (ለአንድ ቀን)	ክርስቶስ የፋሲካው በግ መሆኑን ለማሳየት	ዘጸ. 12፡1-4 ዘሌ. 23፡5 (1ኛ ቆሮ. 5፡7)
የቂጣ በዓል	አንደኛ ወር ከፋሲካ በኋላ ወዲያውኑ	እግዚአብሔር ከግብፅ አቻኩሎ ነፃ እንዳወጣቸው (ለ1 ሳምንት)	ክርስቶስ ኃጢአት የሌለበት የእግዚአብሔር በግ መሆኑንና እኛም እንዴት ቅዱሳን መሆን እንዳለብን ለማሳየት (1ኛ ቆሮ. 5፡6-8)	ዘጸ. 12፡15-20 ዘሌ. 23፡6-8
የበኩራት በዓል	በቂጣ በዓል ጊዜ ውስጥ (1ኛ ወር)	ምርቱንና የሚያስፈልጋቸውን የሚሰጣቸው እግዚአብሔር እንደሆነ ለማሳሰብ (ለ1 ቀን)	የክርስቶስ ትንሣኤ የበኩራት መሆኑን ለማሳየት (1ኛ ቆሮ. 15፡20-23)	ዘሌ. 23፡9-14

በዓለ ኀምሳ	ከፋሲካ በኋላ 50ኛ ቀናት (ግንቦት–ሰኔ)	የመከር መጨረሻንና የእግዚአብሔር የለጋስነት ስጦታን ለማክበር (ለ1 ቀን)	የቤተ ክርስቲያን ጅማሬ (የሐዋ. 2)	ዘሌ. 23፡9–14
የመለኮት ድምፅ	የሰባተኛው ወር የመጀመሪያ ቀን (መስከረም–ጥቅምት)	ከሁሉም በላይ የተቀደሰውን ሰባተኛ ወር ለመጀመር፥ ሃይማኖታዊ አዲስ ዓመት ለመጀመር እስራኤልን ለእግዚአብሔር በጎነት ለማስረከብ (ለ1 ቀን)	የወደፊቱን የእስራኤልን መሰብሰብ ለማመልከት	ዘሌ. 23፡23–25
የስርየት ቀን	በሰባተኛው ወር (መስከረም–ጥቅምት)	ለሕዝቡ ኃጢአት መሥዋዕት ለማቅረብ፣ ቤተ መቅደሱን ለአምልኮ ለማንጻት (1ኛ ቀን)	የክርስቶስን ሞት ለማመልከት (ሮሜ 3፡24–26) የወደፊቱን የእስራኤል ንስሐ ለማመልከት (ዘካ 12)	ዘሌ. 16፤ 23፥ 26–32
የዳስ በዓል	በሰባተኛ ወር (መስከረም–ጥቅምት)	ለምርቱ ምስጋናን ለማቅረብ፣ የአርባ አመት የምድረበዳ ኑሮ ለማስታወስ፥ (1ኛ ሳምንት)	የወደፊቱን የእስራኤልን መንግሥት ለማመልከት	ዘሌ. 23–33–36

።። አንዳንዶቹ የበዓል ቀናት ክርስቶስን የሚያመለክቱ መሆናቸው ግልጥ የሆነው ከአዲስ ኪዳን ትምህርት ነው። ነገር ግን አንዳንዶቹ በዓላት ስለ ክርስቶስ የሚያሳዩ ናቸው የሚለውን ግምታዊ አስተሳሰብ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ሲሰማሙባቸው በሌሎቹ ግን ተቀባይነትን አላገኙም።

አራተኛ፥ ዓመታዊ ሰንበት የሚባል በየሰባት ዓመቱ የሚመጣ አንድ ልዩ በዓል ነበር (ዘሌ. 25፡1-7)። በዚህ ዓመት ሊያርሱም ሆነ መከር ሊሰበስቡ አይችሉም ነበር። ይህ ለእስራኤላውያን የሚያስተምረው መከሩ የሚመጣው ከእግዚአብሔር እንደሆነና ለምግባቸውም መታመን ያለባቸው በእግዚአብሔር እንጂ በራሳቸው ሥራ አለመሆኑን ነው።

አምስተኛ፥ የኢዮቤልዩ ዓመት የሚባልም ነበር (ዘሌ. 25፡8-55)። ይህ አምሳኛው ዓመት ወይም እንደ አይሁድ አቆጣጠር፥ የዓመታት ሰንበት ሰባተኛ ዙር ነው። በዚህ ዓመት ከማምረትና መከርን ከመሰብሰብ ማረፍ ብቻ ሳይሆን፥ ባሪያዎች ሁሉ ነፃ ይሆናሉ። መሬት በሙሉ ለባለቤቱ ይመለሳል። ይህም እነርሱም ባሪያዎች እንደነበሩ በማሰብ ለባሮች መራራት እንዳለባቸው እስራኤላውያንን ለማስተማር ነበር። መሬትን ለቀድሞ ባለንብረቶች የመመለሱ ሥርዓትም፥ ሀብታሞች የበለጠ እየበለጸጉ እንዳይሄዱና ድሆችም ምድራቸውን ሁሉ በማጣት የበለጠ ድሆች እንዳይሆኑ የሚከላከል ነው። እንዲሁም መሬት የእግዚአብሔር እንጂ የራሳቸው እንዳልሆነ ተገንዝበው፥ ለረጅም ጊዜ ማከራየት እንጂ መሸጥ እንደሌለባቸው ለማሳሰብ ነው።

ስለ ሃይማኖታዊ ቀናት የሚከተሉትን ነገሮች አስተውል፡- 1. በቁጥር 7 ላይ ትኩረት አለ። ሰባት በዓላት አሉ፤ አብዛኛዎቹ በዓላት ደግሞ በሰባተኛው ወር የሚከበሩ ናቸው። እያንዳንዱ ሰባተኛው ዓመትና የዓመታቱ ሰባት ሱባዔዎች በሙሉ የተቀደሱ ናቸው፤ ምክንያቱም በአይሁዳውያን አእምሮ ሰባት ፍጹምነትንና ብቃትን የሚያመለክት ልዩ ቁጥር ነው።

2. አይሁዳውያን ወንዶች ሁሉ ወደ ቤተ መቅደስ ሄደው እንዲያከብሩ የሚፈለግባቸው ሦስት በዓላት ነበሩ። እነርሱም ፋሲካ፥ በዓለ ኃምሳና የዳስ በዓል ነበሩ።

3. እነዚህ በዓላት ለአይሁዳውያን የማስተማሪያ መሣሪያዎች ነበሩ። እያንዳንዱ በዓል እግዚአብሔር ለልጆቻቸው ቀድሞ ምን እንዳደረገላቸው ለማስተማርና ራሳቸውንም ለማሳሰብ አመቺ ጊዜያት ነበሩ። (ለምሳሌ፡- በግብፅ በባርነት የነበሩበትን ጊዜና እንዴት ነፃ እንደወጡ) ደግሞም ለየዕለቱ በሚያስፈልጋቸው ነገር በእግዚአብሔር ላይ ያለማቋረጥ እንዴት ይደገፉ እንደነበር የሚያሳስቧቸው ነበሩ።

20ኛ ጥያቄ፥ ሀ) የእኛ የገናና (የልደት) የፋሲካ (የትንሣኤ) በዓላት ከእነዚህ በዓላት ጋር የሚመሳሰሉት እንዴት ነው? ለ) ቀድሞ እስራኤላውያን ያደርጉት ከነበረው አከባበር ስለእነዚህ በዓላት ዓላማ ምን ልንማር እንችላለን?

2. በመታዘዝ የሚገኝ በረከትና አለመታዘዝ የሚያስከትለው ቅጣት (ዘሌ. 26)

በሲና ተራራ የተሰጠው ቃል ኪዳን በቅድመ ሁኔታ ላይ የተመሠረተ ነበር። እግዚአብሔር፥ ሕዝቡን ሊባርካቸው ቃል የገባላቸው፥ የሚታዘዙትና የሚከተሉት ከሆነ ብቻ ነበር። ከታዘዙት እግዚአብሔር ምድሪቱን በልግሥናው በሰብል እንደሚባርካት፥ ሰላምን እንደሚሰጣት፥ ለሕዝቡ በጠላቶቻቸው ላይ ድልን እንደሚያቀዳጃቸው፥ እነርሱንና ከብቶቻቸውንም ፍሬያማ እንደሚያደርጋቸው፥ ከሁሉም በላይ በመካከላቸው እንደሚሆንና በልዩ መንገድ እንደሚገናኛቸው ገለጠላቸው።

የማይታዘዙት ከሆነ ግን እነዚህን ነገሮች ሁሉ አያገኙም ነበር። በዘሌ. 26፡14-45 የተጠቀሱት ቅጣቶች፥ በኤርምያስ ዘመን በአይሁድ ላይ ስለደረሱት ነገሮች አስቀድመው የተነገሩ ትንቢቶች መሆናቸውን መመልከት የሚያስገርም ነው።

21ኛ ጥያቄ፥ 2ኛ ዜና 36፡20-21፤ ኤር. 26፡9-11 አንብብ። እነዚህ ጥቅሶች በዘሌ. 26 የተጠቀሱትን አንዳንድ ቅጣቶች የሚገልጹት እንዴት ነው?

መታዘዝ ከእግዚአብሔር ጋር ላለን ጎብረትና በረከቱን ለመቀበላችን መሠረት ነው። እግዚአብሔርን ከታዘዝን ይባርከናል። በከፍተኛ ሥጋዊ በረከት ሊባርከን ይችላል፤ የየዕለት ምግባችንን ይሰጠናል፤ ሰላምን

በልባችን ያፈሳል፤ የእርሱ መሆናችንን ያረጋግጥልናል፤ ወዘተ። እርሱን ካልታዘዝነው ግን በአንድ ወቅት ሐሴት ስናደርግበት የነበረውን በረከት ከእኛ በመውሰድ ይቀጣናል። ውስጣዊ ሰላማችንና እርሱን የማወቃችንን ደስታ ይወስድብናል፤ ወዘተ። አንድ ጊዜ አንድ ሰው እንዲህ ብሏል፡- «እግዚአብሔርን ባለመታዘዝ ከሚመላለስ ክርስቲያን የበለጠ ምስኪን በምድር ላይ የለም።»

22ኛ ጥያቄ፥ ሀ) የዚህን ነገር እውነተኛነት በሕይወትህ ምን ያህል አይተሃል? ለ) በሕይወትህ ምን ዓይነት የተደበቀ ኃጢአት እንዳለ ለመረዳት አሁን ራስህን መርምር። እግዚአብሔር ይቅር እንዲልህና በረከቱን እንዲመልስልህ ጸልይ።

5ኛ ቀን፡- የዚህን ሳምንት ትምህርት ከልስና ለሳምንታዊው የስብሰባ ዝግጅት ይረዳህ ዘንድ የውይይት ጥያቄዎችን ተመልከት

ሳምንታዊ የስብሰባ ጊዜ

1. ሳምንታዊው የአምልኮ ጊዜ

2. ጸሎት

3. የትምህርቱ ክለሳ

4. ውይይት

    1. ሀ) «ቅዱስ» ማለት ምን ማለት ነው? ለ) እግዚአብሔር ቅዱስ የሆነው እንዴት ነው? ሐ) ክርስቲያኖች በሁለቱም የቅድስና ትርጉሞች ቅዱስ የሆኑት እንዴት ነው? መ) የኦሪት ዘሌዋውያን ትምህርት ቅድስናን ለመረዳትና በእግዚአብሔር ፊት ቅዱስ የመሆናችንን አስፈላጊነት ለመገንዘብ እንዴት ይጠቅመናል?

    2. ሀ) አምስቱን የመሥዋዕት ዓይነቶች ዘርዝር። ለ) የእያንዳንዱ መሥዋዕት ዓላማ ምን ነበር? ሐ) በአዲስ ኪዳን እነዚህ ተመሳሳይ ዓላማዎች በክርስቶስ የተፈጸሙት እንዴት ነው? መ) በአዲስ ኪዳን የክርስቲያኖችን መሥዋዕቶች ዘርዝር። ሠ) እነዚህ በቤተ ክርስቲያንህ እየተፈጸሙ ያሉት እንዴት ነው?

    3. ሀ) ስርየት ማለት ምን ማለት ነው? ለ) በብሉይ ኪዳን ስርየት የሚገኘው እንዴት ነበር? ሐ) በአዲስ ኪዳን ስርየት የሚገኘው

እንዴት ነው? መ) ደምን የማፍሰስና ምትክ ሆኖ የማስተሰረይ ትርጉማቸው ምንድን ነው?

4. ሀ) እግዚአብሔር በናዳብና በአብዩድ ላይ ከባድ ፍርድ የሰጠው ለምንድን ነው? ለ) እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ስላለው አቋም ይህ ምን ያስተምረናል? ሐ) እግዚአብሔር ኃጢአትን በሚያደርጉ መሪዎች ላይ ስላለው አቋም ይህ ምን ያስተምረናል?

5. ሀ) በአሪት ዘሌዋውያን ውስጥ ከተሰጡት ሕግጋት እግዚአብሔር እያንዳንዱን የሕይወታችንን ክፍል በሙሉ ለመቆጣጠር ስለመፈለጉ ምን እንማራለን? ለ) የሕይወትን የተለያዩ ክፍሎችን ዘርዝር። (ለምሳሌ፡- ሥራ፥ ት/ቤት) በእነዚህ ስፍራዎች እግዚአብሔርን ልናከብር ወይም ላናከብር የምንችለው እንዴት ነው? መግለጫዎችን ስጥ።

6. ሀ) የአይሁድን ሃይማኖታዊ በዓላት ዘርዝር። ለ) የእነዚህ በዓላት እያንዳንዱ ዓላማ ምን ነበር? ሐ) በአሑድ፥ በጌታችን ልደትና በትንሣኤ በዓላቶቻችን እነዚህን ዓላማዎች እንዴት መፈጸም እንችላለን? መ) ለዛሬው ሕይወታችን ከኢዮቤልዩ በዓል ምን መማር እንችላለን?

7. ከአሪት ዘሌዋውያን ስለ እግዚአብሔር፥ ስለ ኃጢአት፥ ስለ አምልኮ ስለ ሰው ወዘተ. ምን ልንማር እንችላለን?

5. ጸሎት

ትምህርት ዘጠኝ

1ኛ ቀን የአሪት ዘጎልቁ መግቢያ

እስካሁን ድረስ ከፔንታቱክ መጻሕፍት መካከል የመጀመሪያዎቹ ሦስቱን ማለት ዘፍጥረት፥ ዘጸአትና ዘሌዋውያንን አጥንተናል። በዘፍጥረት እግዚአብሔር፥ አይሁድ የራሱ የተለዩ ሕዝብ እንዲሆኑና እንዲያገለግሉት እንዴት እንደመረጣቸው ተመልክተናል። በዘጸአት ደግሞ እግዚአብሔር ሕዝቡን ከባርነት እንዴት እንደተቤዣቸው አይተናል። ዘሌዋውያን የተዋጁ የእግዚአብሔር ቅዱስ ሕዝብ ሆነው መኖር ይችሉ ዘንድ፥ እግዚአብሔር ለአይሁድ ሕዝብ ስለሰጣቸው ሕግጋት ይናገራል። ዛሬ ደግሞ የእስራኤል ሕዝብ እምነትን በማጣቱ ምክንያት በእግዚአብሔር ተቀጥቶ በምድረ በዳ ለ40 ዓመታት እንደተንከራተተ የሚናገረውን አሪት ዘጎልቁን እናጠናለን።

> 1ኛ ጥያቄ ሀ) የክርስቲያን ሕይወት እንደጉዞ የሚቆጠረው እንዴት ነው? ለ) የክርስቲያን የሕይወት ጉዞ ጅማሬ ምንድን ነው? ሐ) የጉዞው መጨረሻስ ምንድን ነው? መ) የራስህን ጉዞ የጀመርከው መቼ ነው?

የክርስቲያን መንፈሳዊ አካሄድ በጉዞ መልክ በጥሩ ሁኔታ ተገልጿል። የክርስቲያን ሕይወት ዕድሜ ልክ የሚጠይቅ ረጅም ጉዞ ነው። አንዳንዶች ይህ ጉዞ «የመናኝ» ጉዞ ነው ይሉታል። ለክርስቲያኖች ይህ ጉዞ የተጀመረው በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን በዳኑበት ጊዜ ነው። ጉዞውንም የምናጠቃልለው መንግሥተ ሰማያት ስንደርስ ነው። በጣም አስፈላጊ ነገር የጉዞው መጀመሪያ ሳይሆን፥ መንግሥተ ሰማያት እስክንደርስ ድረስ ጉዞውን እንዴት እንደምንጓዝ ነው። የድልና የመንፈሳዊ እድገት መንገድ ልንጓዝ፥ እንችላለን። ወይም ደግሞ የመንፈሳዊ ሕይወት ሽንፈትና የእምነት ጉድለት ጉዞ ልንጓዝ እንችላለን። የእምነት ጉድለትና አለመታዘዝ የሚታይበት ሕይወት ለመኖር ከመረጥን በግል የምንከፍላቸው በርካታ ዕዳዎች ይኖራሉ።

እግዚአብሔር የእስራኤልን ሕዝብ ከግብፅ ባርነት ነፃ ካወጣቸው በኋላ ወደ ተስፋይቱ ምድር የሚያደርጉትን ጉዞ ጀመሩ። ከሦስት

ወራት በኋላ በሲና ተራራ ራሱን ከገለጠላቸውና የእርሱ ሕዝብ በመሆናቸው የተለዩ የሚያደርጋቸውን ግልጽ ትእዛዛት ከሰጣቸው ከእግዚአብሔር ጋር ተገናኙ። በኦሪት ዘጎልቁ ወደ ከነዓን የሚደረገው ጉዞ ቀጥሎ እንመለከታለን። ከነዓን ለመድረስ ጥቂት ሳምንታት ብቻ ይፈጅ የነበረው ጉዞ 40 ዓመታት ወሰደ። ለምን? ምክንያቱም የእስራኤል ሕዝብ አለማመንና አለመታዘዝ ነበር። ኦሪት ዘጎልቁ በመንፈሳዊ ሕይወት ጉዞአችን እንዴት መራመድ እንደሌለብን የሚያሳዩ በርካታ ምሳሌዎችን፥ አለማመንና አለመታዘዝ የሚያስከትለውን ክፉ ፍሬ ያሳየናል። ስለዚህ ከእነዚህ ትምህርቶች በመጠቀም በመንፈሳዊ ሕይወታችን እግዚአብሔርን ሙሉ በሙሉ ለመታዘዝና ለታይታ ሳይሆን በእምነት ለመራመድ መወሰን አለብን።

2ኛ ጥያቄ፥ ሀ) ባለማመንና ባለመታዘዝ የተጓዝክባቸው ጊዜያት የትኞቹ ናቸው? በዚያን ጊዜ ምን ሆነ? ለ) ለእግዚአብሔር በመታዘዝና በእርሱ በማመን የኖርክባቸው ጊዜያት የትኞቹ ናቸው? ሐ) እምነትን በማጣት ከተራመድክባቸው ጊዜያት እነዚህ በምን ይለያሉ?

ኦሪት ዘጎልቁ ከኦሪት ዘጸአትና ዘሌዋውያን የሚቀጥል ታሪክ ነው። እስራኤላውያን ከሲና ተራራ ተነሥተው በከነዓን ምድር መግቢያ ድረስ ያደረጉትን ጉዞ ይገልጻል። በኦሪት ዘጎልቁ ታሪክ እግዚአብሔር እስራኤላውያንን በምድረ በዳ እንዴት እንደፈተናቸው በእግዚአብሔር ላይ ያለማቋረጥ እንዴት እንዳመፁ እንመለከታለን። ሕዝቡ ባለመታዘዛቸው ምክንያት ወደ ተስፋይቱ ምድር እንዲገቡ እግዚአብሔር ከመፍቀዱ በፊት፥ እንዴት አንድ ትውልድ በሙሉ እንዲጠፋ እንዳደረገ እንመለከታለን።

3ኛ ጥያቄ፥ ስለ ኦሪት ዘጎልቁ ከመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት አንብብ። ሀ) የኦሪት ዘጎልቁ ዋና ታሪክ ምንድን ነው? ለ) በመዝገበ ቃላት ውስጥ የሚገኘውን የመጽሐፉን አስተዋጽኦ ገልብጥ። ሐ) «ዘጎልቁ» የሚለው ቃል በአማርኛ ምን ማለት ነው? ትርጉሙን የማታውቅ ከሆነ ግዕዝ የሚያውቅ ሰው ፈልገህ ትርጉሙን ለመረዳት ሞክር (የኦርቶዶክስ ቄስ በዚህ ሊተባበርህ ይችላል)።

የመጽሐፉ ርእስ

ከፔንታቱክ መጻሕፍት ውስጥ የአራተኛው መጽሐፍ ርእስ በአማርኛ «ዘኍልቁ» የሚል ሲሆን ትርጉሙም «መቁጠር» ማለት ነው። ይህ ርእስ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ አይሁዳውያን ሁለት ጊዜ የመቆጠራቸውን ታሪክ ያመለክታል (ዘኍል. 1 እና 26)። የዚህ ርእስ ምንጭ ሴፕቱዋጀንት የተባለው የግሪክ መጽሐፍ ቅዱስ ነው።

በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ ግን የዚህ መጽሐፍ ርእስ «በምድረ በዳ ውስጥ» የሚል ነው። ይህ ቃል የተገኘው በመጽሐፉ ውስጥ ከሚገኘው የመጀመሪያ ዓረፍተ ነገር ከተወሰዱት ቃላት ነው። ይህ ርእስ በአማርኛም ሆነ በእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከሚገኙት ርእሶች በብዙ ረገድ የተሻለ ነው። ምክንያቱም የአሪት ዘኍልቁ ዋና ታሪክ እስራኤላውያን በእግዚአብሔር ባለማመናቸው ምክንያት ለ40 ዓመታት በምድረ በዳ እንደተንከራተቱ ስለሚናገር ነው።

ጸሐፊው

እንደቀሩት የፔንታቱክ መጻሕፍት ሁሉ የዘኍልቁ ጸሐፊ ግንኑት የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን የሚያከራክር ሆኖ ቆይቶአል። የፔንታቱክ ጸሐፊ ግን እንደሆነ በጥልቀት ለመረዳት ወደ ኋላ ተመልሰህ ትምህርት ሦስትን መመልከት ትችላለህ። ክርስቲያኖችም ሆኑ አይሁድ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ሙሴ በመሆኑ አጥብቀው ይስማማሉ። ስለዚህ ዋናው የዘኍልቁ ጸሐፊ ሙሴ መሆኑን ማመን የተሻለ ነው (ዘኍል. 33:2)። ሙሴ በዘኍልቁ ውስጥ የሚገኙትን አንዳንድ ነገሮች በቀጥታ ከእግዚአብሔር ተቀብሏል። በዘኍልቁ የተፈጸሙትን አብዛኛዎቹን ነገሮች በግል ተለማምዶአቸዋል። በጊዜው የነበሩትንም ሌሎች መጻሕፍት ተጠቅሞባቸዋል። ለምሳሌ ሙሴ፥ ምሁራን «የበለዓም መዝሙራት» (ዘኍል. 22-24)፥ «የሐሴቦን መዝሙር» (ዘኍል. 21:27-30) እና «የጌታ ጦርነት መጽሐፍ» ብለው የሚጠሯቸውን መጻሕፍት አሪት ዘኍልቁን ለመጻፍ ተጠቅሞባቸዋል (ዘኍል. 21:14-18 ተመልከት)። በመጽሐፉ ውስጥ ሙሴ ብዙ ጊዜ የሚጠቀሰው እንደ ሦስተኛ ሰው በመሆኑና (ዘኍል. 12:3፤ 15:22-23) እንዲሁም አንዳንድ የተጻፉ አስተያየቶችም መጽሐፉን በሌላ አቀናባሪ የተዘጋጀ ስለሚያስመስሉት (ምሳሌ፡- ዘኍል.

13፡11፤ 27፡14፤ 31፡53) ሙሴ ከጻፈው ከብዙ ዓመታት በኋላ፥ ሌላ ሰው አቀናብሮት ይሆናል።

የኦሪት ዘጎልቁ ታሪካዊ ማጠቃለያ

የኦሪት ዘጎልቁ ታሪክ 38 ዓመታት ከ9 ወር የፈጀ ታሪክ ነው። ይህ መጽሐፍ የእስራኤል ሕዝብ በምድረ በዳ ስለመንከራተታቸው ይናገራል። ታሪኩ በሦስት ዋና ዋና ክፍለ-ጊዜያት ይከፈላል፡-

1. በሲና ተራራ (ይህ የመገናኛው ድንኳን ተሠርቶ ካለቀበት ጊዜ ጀምሮ የእግዚአብሔር የክብር ደመና ሕዝቡን መምራት እስከ ጀመረበት ድረስ ያለው የ20 ቀናት ጊዜ ነው) (ዘጎል. 1-10፡11)።

2. በምድረ በዳ መንከራተት (ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ በማመፃቸው የተንከራተቱበት የ38 ዓመታት ጊዜ) (ዘጎል. 10፡11-20፡13)።

3. ከቃዴስ እስከሞዓብ ምድር ድረስ የተደረገ ጉዞ (6 ወራት) (ዘጎል. 20፡14-36፡13)።

የኦሪት ዘጎልቁ አስተዋጽኦ

1. እስራኤላውያን በሲና ተራራ (1፡1-10፡11)

2. ከሲና ተራራ እስከ ቃዴስ በርኔ የተደረገ ጉዞ (10፡11-13፡25)

3. የእስራኤላውያን በቃዴስ መስፈርና ያ ትውልድ ሁሉ እስኪያልቅ ድረስ በምድረ በዳ መንከራተታቸው (13፡26-20፡21)።

4. ተተኪው የእስራኤል ትውልድ ከቃዴስ እስከሞዓብ ምድር ያደረገው ጉዞ (20፡22-21፡35)

5. የእስራኤላውያን በሞአብ ምድር መስፈር (22-36)

የኦሪት ዘጎልቁ ዓላማና መልእክት

1. በመሠረቱ የኦሪት ዘጎልቁ ታሪክ፥ የእስራኤል ሕዝብ ከሲና ተራራ ጀምሮ እስከ ከነዓን ምድር ያደረገውን ጉዞ በአጭሩ የሚያቀርብ ነው። እስራኤላውያን በእግዚአብሔር ባለማመናቸው ምክንያት ወደ ከነዓን ምድር ለመግባት አለመቻላቸውንና በእነርሱ ላይ ስለ ተሠጠው የእግዚአብሔር ፍርድ የሚናገር ታሪክ ነው።

በኦሪት ዘፍጥረት ተጀምሮ በዘጸአትና በዘሌዋውያንም የቀጠለው የእስራኤል ሕዝብ ታሪክ አካል ነው።

2. እንደቀረው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ኦሪት ዘጎልቁም ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ በግልጽ ያስተምረናል። መጽሐፉን በምታጠናበት ጊዜ፥ የሚከተሉትን የእግዚአብሔር ባሕርያት አስተውል፡-

ሀ. እግዚአብሔር ሕዝቡ በማይታዘዘው ጊዜም ቢሆን ታጋሽ ነበር። ኃጢአት በሚሠሩበት ጊዜ ጨርሶ አያጠፋቸውም። ነገር ግን ፈጥኖ ይቅር ይላቸዋል። ጸሎታቸውን ከመመለስና ፍላጎታቸውን ሁሉ ከማሟላት አይዘገይም።

ለ. እግዚአብሔር «ቀናተኛና» ቅዱስ አምላክ ነው። ለእርሱ የሚገባውን ክብሩን ለመጠበቅ ቀናተኛ ነው። እርሱ ቅዱስ ነው፤ ማለትም ኃጢአት በሚፈጸምበት ጊዜ ተገቢውን ፍርድ ይሰጣል።

ሐ. እግዚአብሔር ሕዝቡን «ለመፈተን» አስቸጋሪ ሁኔታዎችን ተጠቅሟል (ዘዳ. 8፡1-2 ተመልከት)። የአዳምን (ዘፍ. 2፡15-17)፥ የአብርሃምን (ዘፍ. 22፡1-14)፥ የዮሴፍን (ዘፍ. 22፡1-17) እምነት ለመፈተን አስቸጋሪ ሁኔታዎችን ተጠቀመ። እግዚአብሔር ፈተናን ወደ ሕዝቡ የሚልከው ሊያጠፋቸው ወይም ኃጢአት እንዲሠሩ ለማድረግ ሳይሆን፥ እምነታቸውን ለማጠንከር ነው።

4ኛ ጥያቄ፥ ያዕ. 1፡2-4 ና ሮሜ 5፡3-5 አንብብ። ሀ) ፈተና በሕይወታችን ውስጥ የሚቀርጻቸውንና የሚገነባቸውን ባሕርያት ዘርዝር። ለ) ይህ በሕይወትህ እንዴት ሲፈጸም አየህ? ሐ) ብዙ ክርስቲያኖች በሕይወታቸው ላይ ፈተና በሚደርስበት ጊዜ የሚያጉረመርሙት ለምንድን ነው? (1ኛ ዜና 29፡17፤ ኤር. 11፡20፤ መዝ. (139)፡23፤ ኢሳ. 48፡10-11 ተመልከት)።

እግዚአብሔር የእስራኤልን ሕዝብ የፈተነው ለምንድን ነው? ምናልባት ለዚህ ሦስት ምክንያቶችን መጥቀስ እንችላለን።

1) የእስራኤልን ሕዝብ ትሑት ለማድረግና የቃል ኪዳኑን ቅድመ ሁኔታዎች ለግጂላት፥ በእግዚአብሔር ብቻ መታመን እንዳለባቸው ለማስተማር ነበር። የብርታታቸው ምንጭ እርሱ እንደሆነ እግዚአብሔር ሊያስተምራቸው ይፈልግ ነበር።

2) እስራኤላውያን የእግዚአብሔርን በረከት ለመቀበል ለእርሱ በጥንቃቄ መታዘዝና በእርሱ ላይ መደገፍ እንዳለባቸው ለማስተማር ነበር። እግዚአብሔር የሚፈልገው ከፊል መታዘዝን ሳይሆን ፍጹም የሆነ መታዘዝን ነው። እግዚአብሔርን በከፊል ብቻ ስንታዘዘው ዓመፅ ስለሆነ፥ ሕዝቡን ከኃጢአት ለማንጻት ፍርድን ያመጣል።

3) የእስራኤላውያንን ውስጣዊ የልብ ሁኔታ በግልጽ ለማሳየት ነበር። ነገሮች ሁሉ በተመቻቹ ጊዜ በእግዚአብሔር መደገፍ እጅግ ቀላል ነው! ነገር ግን በእግዚአብሔር ላይ በእርግጥ እንደምንደገፍ የሚያሳዩን አስቸጋሪ ጊዜያት ናቸው (ዕብ. 3፡16-4፡2)። የሚያሳዝነው ግን እግዚአብሔር እስራኤላውያንን በፈተናችው ጊዜ፥ በፈተናቸው ወደቁ። እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ከግብፅ አውጥቶአቸዋል። ዳሩ ግን አሁንም የግብፅ አለማመንና ውሸት በልባቸው ስለቀረ የተቀደሰ የእግዚአብሔር ሕዝብ ሆነው ወደ ተስፋይቱ ምድር ከመግባታቸው በፊት መንጻት ነበረባቸው። ስለዚህ እግዚአብሔር በእርሱ ላይ መታመንና ለእርሱ መታዘዝን ለማስተማር 38 ዓመታት በምድረ በዳ እንዲንከራተቱ ማድረግ ነበረበት።

5ኛ ጥያቄ፥ ሀ) እነዚህ ትምህርቶች ለዛሬስ የሚያስፈልጉን እንዴት ነው? ለ) በአሁኑ ጊዜ ያሉ ክርስቲያኖች ምላሽ በምድረ በዳ ከነበሩት አይሁድ ምላሽ ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ሐ) ሕይወታችንን ከኃጢአት ፍላጎትና ዓለምን ከመምሰል ለማንጻት የምንቸገረው ለምንድን ነው?

መ. እግዚአብሔር ለእስራኤልና ለአብርሃም የገባውን ቃል ኪዳን ጠበቀ፡- አብዛኛዎቹ እስራኤላውያን ባለማመናቸው እግዚአብሔር ቢፈርድባቸውም፥ በትዕግሥት እርሱን

ሊያከብሩ የሚችሉ ሕዝብ ያደርጋቸው ዘንድ የተለያዩ ተግባራትን ፈጸመ እንጂ፥ ሕዝቡን አላጠፋም። እግዚአብሔር ባሪያ የነበሩትን ሕዝቦችን ወሰደና አንድ ነፃ ሕዝብ በማድረግ ከእነርሱ ጋር በሲና ተራራ የገባውን ቃል ኪዳን ለመፈጸም ይችሉ ዘንድ አዘጋጃቸው።

ሠ. እግዚአብሔር ተከታዩ የእስራኤል ትውልድ በእርሱ ማመንና ለእርሱ መታዘዝ እንደሚገባቸው ለማስጠንቀቅ ፈልጎ ነበር። አለበለዚያ፥ አባቶቻቸው በምድረ በዳ ያጋጠማቸው ዓይነት ፍርድ ያገኛቸዋል።

ረ. እግዚአብሔር ባለማመንና በዓመፅ ላይ ፈረደ። በብዙ ረገድ የኦሪት ዘጎልቁ ታሪክ ያለማመን፥ ያለመታዘዝና በዚህም ምክንያት በሕዝቡ ላይ የመጣው ፍርድ ታሪክ ነው። የእግዚአብሔር ሕዝብ በኃጢአታቸው ምክንያት ስላገኛቸው ፍርድና ሞት የተዘገበ ታሪክ ነው። ግልጽ የሆነው የኃጢአት ባሕርይ በእግዚአብሔር ላይ ማመፅ መሆኑን ያሳያል። ኃጢአት ድንገተኛ ስሕተት ወይም ያልታሰበ ክስተት አይደለም። ሆን ብሎ በእግዚአብሔር ላይ በግልጽ ማመፅ ነው።

በመንፈሳዊ ረገድ ኦሪት ዘጎልቁ የሚናገረው፥ ስለ እምነት እርምጃ፥ ይልቁንም ያለማመን ውጤቶችን በሚመለከት ነው። የእግዚአብሔር ሕዝብ፥ በእምነትና በመታዘዝ ከመኖር ይልቅ፥ ባለመታዘዝና ባለማመን የመመላለስ ዝንባሌ ነበራቸው። ስለዚህ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ያለማቋረጥ መንፈሳዊ ብስለት ያድጉ ዘንድ አባሎቻቸውን ሊያበረታቱ ይገባል። እኛ ወይ እያደግን ነው፥ አልያም አለማመንና አለመታዘዝ ወዳለበት ሥጋዊ ሕይወት እየተንሸራተትን ነው። የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ቤተ ክርስቲያን ጥልቅ የሆነ መንፈሳዊ ሞገስዋን ትታ፥ እግዚአብሔርን በግማሽ ልብ ማምለክ እንዳትጀምር መጠንቀቅ አለባቸው። አምልኮ ሥነ -ሥርዓት ብቻ ከሆነና በቤተ ክርስቲያን አባሎች ሕይወት ውስጥ ዕለታዊ መታዘዝ እንዲኖር የማያደርግ ከሆነ፥ በመጨረሻ ቤተ ክርስቲያን ትሞታለች።

6ኛ ጥያቄ፥ እነዚህን የኦሪት ዘጎልቁ መሠረታዊ ትምህርቶች ስትመለከት፥ ክርስቲያን ይህን መጽሐፍ ማጥናት የሚያስፈልገው ለምንድን ነው ብለህ ታስባለህ?

2ኛ ቀን ዘጎልቁ 1-12

የእግዚአብሔርን ሕዝብ በጥሩ ሁኔታ ለመምራት ጥሩ አደረጃጀት ያስፈልጋል። ጥሩ አደረጃጀት ከሌለ መምራት በጣም አስቸጋሪ ይሆናል፤ ሕዝቡም ስለሚምታታበት፥ የእግዚአብሔር ሥራ እንደሚጠበቀው ስኬታማ አይሆንም። ስለዚህ የእስራኤል ሕዝብ የሲና ተራራን ለቆ ወደ ቃዴስ በርኔ፥ ከዚያም ወደ ተስፋይቱ ምድር ከመሄዱ በፊት ሕዝቡን ለማደራጀት ይረዳው ዘንድ እግዚአብሔር ግልጥ ትእዛዛትን ሰጠ። ይህም ግራ መጋባትንና ውጤት አልባነትን ተከላከለ።

7ኛ ጥያቄ ሀ) ደካማ አደረጃጀት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እንዴት ግራ መጋባትን እንደሚፈጥር አይተህ ታውቃለህ? ለ) የእግዚአብሔር ሥራ በሚገባ ከግብ እንዲደርስ መልካም አደረጃጀት የሚጫወተውን ሚና ጥቀስ። ሐ) ቤተ ክርስቲያንህ እንዴት እንደተደራጀች ግለጥ። መ) ከዚህ በተሻለ ሁኔታ እንዴት ልትደራጅ እንደምትችል አብራራ።
8ኛ ጥያቄ፥ ዘጎልቁ 1-12 አንብብ ሀ) እግዚአብሔር ሕዝቡ ይቆጠር ዘንድ ሙሴን ያዘዘው ለምን ነበር? ለ) የእያንዳንዱ ነገድ ሕዝብ ብዛት ምን ያህል እንደነበር ግለጥ።

3) ሕዝቡ በአጠቃላይ ምን ያህል ነበር? 4) ይህንን ዝርዝር በዘጎልቁ ምዕራፍ 26 ከሚገኘው ቁጥር ጋር አወዳድር። 5) በዘጎልቁ 26 ያለው ጠቅላላ ቁጥራቸውስ ምን ያህል ነበር?

ለ. 1) የእስራኤላውያን አሰፋፈር እንዴት ልሆን እንደሚገባ እግዚአብሔር ባዘዘው መሠረት አደረጃጀቱን የሚገልጥ ሥዕላዊ መግለጫ አቅርብ። 2) የመገናኛው ድንኳን አቀማመጥና የእያንዳንዱ ነገድ አሰፋፈር እንዴት ነበር?

ሐ. የተለያዩት የሌዋውያን ብድኖች ኃላፊነት ምን ነበር?

መ. እስራኤላውያን ወደ ቃዴስ በርኔ በሚጓዙበት ጊዜ ያለፉባቸውን የተለያዩ ቦታዎችና በእያንዳንዱም ቦታ ምን እንደተፈጸመ ተናገር። በመጽሐፉ ጀርባ ከሚገኘው ካርታ ጉዞአቸውን እይ።

ሠ አሮን ማርያም እግዚአብሔርን ያሳዘነ ምን ነገር ፈጸሙ?

1. እስራኤላውያን በሲና ተራራ ሰፈሩ (ዘኁ. 1-10)

ሀ. የእስርኤላውያን መቆጠር (ዘኁ. 1)

እንደምናስታውሰው፥ አራተኛው የፔንታቱክ መጽሐፍ ርዕስ በአማርኛ «ዘኁልቁ» የሚል ነው። ዘኁ. ምዕ. 1ና 26 የእስራኤል ሕዝብ ሁለት ጊዜ መቆጠራቸውን ያሳያሉ። ዘኁ. 1 የመጀመሪያው የእስራኤል ትውልድ ወደ ተስፋይቱ ምድር ጉዞ ከመጀመራቸው ጥቂት ቀደም ብሎ የተደረገውን ቆጠራ የሚያሳይ ሲሆን፥ ዘኁ. 26 ደግሞ ሁለተኛው የእስራኤል ትውልድ ወደ ከነዓን ከመግባታቸው በፊት የተደረገ ቆጠራ ነው።

የቆጠራው ዓላማ ምን ነበር? አራት ዋና ዋና ምክንያቶች ነበሩ? 1) ለመዋጋት የሚችሉ ስንት ወንዶች እንዳሉ ለምዋወቅ (ዘኁ. 1፡3 ተመልከት)፤ 2) የተለያዩ ተግባራት እንዲያከናውኑ ለማድረግ ስንት ሰዎች እንዳሉ ለማወቅ (ዘኁ. 3፡4)፤ 3) የእግዚአብሔር ሕዝብ ለሥራው አስራት እንዲሰጡ ለማድረግ (ዘጸ. 30፡11-16)፤ 4) የከነዓንን ምድር እንደየነገዱ ብዛት ለመከፋፈል (ዘኁ. 26፡53)።

9ኛ ጥያቄ፥ ሀ) አንተ ባለህበት ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ስንት ክርስቲያኖች እንዳሉ ማወቅ መልካም የሚሆነው ለምንድን ነው? ለ) የቤተ ክርስቲያንህን አባሎች ጠቅላላ ቁጥር አግኝ። ሐ) 2ኛ ሳሙ.24፡1-10 አንብብ። በዚህ ስፍራ የዳዊት ሕዝቡን መቁጠር ስሕተት የሆነው ለምንድነው? መ) የቤተ ክርስቲያናችንን አባሎች ስለ መቁጠር ይህ ምን ማስጠንቀቂያ ይሰጠናል?

በቤተ ክርስቲያንህ ያሉትን ሰዎች ብዛት መቁጠር ስሕተት አይደለም። የዚህ ዓይነት እውነታዎችን ማወቅ እንዲያውም ብዙ ጊዜ ጠቃሚ ነው። በዚህ መንገድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ደካማ

የሆኑትን የቤተ ክርስቲያኒቱን ልዩ ልዩ አካባቢዎች ለመርዳት ያስችላቸዋል። በአንድ አካባቢ ችግሮች እንዳሉ ለማወቅም ይረዳቸዋል። ለምሳሌ፥ የቤተ ክርስቲያን አባሎች ቁጥር እየቀነሰ ከሄደ፥ በዚያ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ አንድ ችግር እንዳለ ግልጥ ይሆንልናል። በሌላ አንጻር አባሎችን የምንቆጥረው ብዛታችንን ለማወቅ ከሆነ፥ በቤተ ክርስቲያን አባሎቻችን ብዛት ወደ መታበይ፥ ከእግዚአብሔር ይልቅ በእነርሱ ቁጥር ወደ መመካት፥ ወዘተ ይመራናል። እግዚአብሔር ዳዊትን ባካሄደው ቆጠራ የቀጣው ባለው ተዋጊ ኃይል ለመመካት በመፈለጉ ብቻ ነበር። ድልን የሚሰጠው እግዚአብሔር መሆኑን ረስቶ በእርሱ ተዋጊ ኃይል ብዛት ተደገፈ።

በዘኍ.1 ና 26 ከተደረገው የእስራኤል ሕዝብ ቆጠራ፥ የሚከተሉትን ነገሮች መመልከት እንችላለን፡-

1. በሲና ተራራ በተካሄደው ቆጠራ ከ20 ዓመት በላይ የነበሩ ወንዶች ብዛት 603550 ሲሆን፥ ከ38 ዓመታት በኋላ ደግሞ ከዚሁ ከ20 ዓመት በላይ የነበሩ ወንዶች ቁጥር 601730 ብቻ ነበር። ቁጥሩ በከፍተኛ ሁኔታ ይጨምራል ብለን ስንጠብቅ፥ መቀነሱ አስገራሚ ነገር ነው። በ38 ዓመት ውስጥ ቁጥራቸው ዕጥፍ ይሆናል ተብሎ ነበር የተጠበቀው፤ ነገር ግን መጀመሪያ ከነበሩት እስራኤላውያን ከ38 ዓመታት በኋላ ሲቆጠሩ እጅግ አንሰው የተገኙ ሆኑ። ይህም እግዚአብሔር በአይሁዶች ላይ ያመጣው ፍርድ ውጤትና ምልክት ነው።

2. 20 ና ከዚያም በላይ ዕድሜ የነበራቸው ወንዶች ብቻ ተቆጠሩ። ይህም የሆነበት ምክንያት የቆጠራው ዋና ዓላማ ሊጋጠሟቸው ከሚችሉት ጠላቶቻቸው ጋር ሊዋጋ የሚችል ምን ያህል ኃይል እንደነበር ለማወቅ ነው። በምድረ በዳ የነበረው የእስራኤል ሕዝብ ብዛት ከ 2-3 ሚሊዮን እንደሚደርስ ምሁራን ይገምታሉ።

ይህ ከፍተኛ ቁጥር አንዳንዶች እውነተኛነቱን እንዲጠራጠሩ አድርጎአቸዋል። እነዚህ ሁሉ በምድረ በዳ እንዴት ለመኖር ቻሉ? ይህን ያህል ብዙዎች ከነበሩ፥ ከእነርሱ ጋር ሲነጻጸሩ በቁጥር እጅግ ጥቂቶች የነበሩትን ከነዓናውያን ፈጽመው ለማጥፋት ለምን አልቻሉልም? (መሳ.1 ተመልከት)። ከዚህ የተነሣ አንዳንድ ሰዎች

የዚህን ቁጥር ትክክለኛነት ይጠራጠራሉ። የሕዝቡን ብዛት ለመቀየር የተሰጡ ሁለት አሳቦች ነበሩ፡- የመጀመሪያው፥ እግዚአብሔር ምን ያህል ሕዝብ ነፃ እንዳወጣ ለማሳየት የቀረበ ምሳሌ ብቻ ነው እንጂ ቁጥሩ ትክክለኛ ቁጥር አይደለም የሚል ሲሆን፥ ሁለተኛው ደግሞ፥ «አንድ ሺህ» የሚለው የዕብራይስጥ ቃል «ነገድ»፥ «ጎሣ»፥ «ከፍል» እንደሚል ተደርጎ መተርጎም አለበት የሚል ነው፤ ስለዚህ አንዳንድ ሰዎች ይህ ቁጥር በእስራኤል ውስጥ የነበረው ክፍል ቁጥር እንጂ የህዝቡ ብዛት አይደለም ይላሉ። ስለዚህ እንደ ቃሉ አተረጓጎም ከ18000-100000 ተዋጊ ኃይላት እንዲሁም በአጠቃላይ ከ72000-400000 የሚደርሱ እስራኤላውያን ነበሩ። ሆኖም ግን ይህን ለሚያህል ሕዝብ እግዚአብሔር ሊጠነቀቅና የሚያስፈልጋቸውን ሁሉ ሊሰጥ እንደሚችል ለመጠራጠር ምንም በቂ ምክንያት የለም፤ ስለዚህ ቀደም ብሎ ከላይ የተጠቀሰው ቁጥራቸው ትክክል እንደሆነ በመቀበል፥ በእስራኤል ምን ያህል ሕዝብ እንደ ነበር የሚያሳይ መሆኑን ማመን ተገቢ ነው።

3. በ38 ዓመታት ውስጥ በተካሄዱት ሁለት ቆጠራዎች የአብዛኛዎቹ ነገዶች ቁጥር በግምት እንደ መጀመሪያው ሆኖ የቆየ ሲሆን፥ ሁለት ነገዶች ብቻ ከፍተኛ ለውጥ አሳይተዋል። የምናሴ ነገድ በ20500 የጨመረ ሲሆን፥ የስምዖን ነገድ ግን በ37100 ቀንሷል። በእነዚህ ሁለት ነገዶ ውስጥ ይህ ከፍተኛ ለውጥ የታየው ለምን እንደሆነ አናውቅም።

4. ሌዋውያን በሕዝብ ቆጠራ ውስጥ አልገቡም ነበር፤ ምክንያቱም ወደ ጦርነት መሄድ አይጠበቀባቸውም ነበር፤ የእነርሱ ኃላፊነት በቤተ መቅደስ ውስጥ ማገልገል ነበር።

ለ. የእስራኤላውያንን ሰፈር ማደራጀት (ዘኍ. 2)

ምናልባት ቁጥራቸው ወደ 2 ሚሊዮን የሚጠጋው የእስራኤል ሕዝብ እያንዳንዱ ሰውና እያንዳንዱ ቤተሰብ የት መሆንና ድንኳኑን የት መትከል እንዳለበት በሚገልጥ መንገድ መደራጀት ነበረባቸው።

የሚከተለውን ሠንጠረዥ በመመልከት፥ የመገናኛው ድንኳን ያለው በእስራኤላውያን መሀል እንደ ነበረ አስተውል። ልክ እንደዚሁ፥

እግዚአብሔር የሕይወታችን፥ የአምልኮአችንና የፍላጎታችን ሁሉ፥ መዘተ. እምብርት ነው (ማቴ.6:33፤ ሉቃ.10:27)።

ንፍታሌም አሴር ዳን

ኤፍሬም ሚራሪያውያን ይሁዳ

ምናሴ ጌርሾናውያን የመገናኛው ድንኳን አሮን ይሳኮር

ብንያም ቀዓታውያን ዛብሉን

ጋድ ስምዖን ሮቤል

ሐ. የሌዋውያን አሰፋፈርና ተግባር (ዘኍ.3-4)

እግዚአብሔር የሌዋውያንን ልዩ ልዩ ጎሣዎች በመገናኛው ድንኳን አካባቢ አሰፈራቸው። በምሥራቅ አሮን፥ ልጆቹና የእርሱ ዝርያዎች ነበሩ። እነርሱ ካህናት ስለ ነበሩ፥ በመገናኛው ድንኳን ውስጥ የሚካሄደውን አምልኮ በበላይነት የመምራት ኃላፊነት ነበረባቸው። ሌዋውያን ከዚህ በተጨማሪ በሦስት ይከፈሉ ነበር፤ በደቡብ በኩል ቀዓታውያን ነበሩ። የመገናኛው ድንኳን በሚንቀሰላቀስበት ጊዜ በውስጡ ባሉት የተለያዩ ዕቃዎች ላይ ኃላፊነት ነበረባቸው። በምዕራብ ደግሞ ጌርሾናውያን ነበሩ። እነርሱም የመገናኛው ድንኳን፥ በሚንቀሳቀስበት ጊዜ የመገናኛው ድንኳን አልባሳትንና መጋረጃውን የማንቀሳቀስ ኃላፊነት ነበረባቸው። በሰሜን በኩል ደግሞ ሜራሪዓውያን ነበሩ። የመገናኛውን ድንኳን ምሰሶዎችና ግድግዳዎች የማንቀሳቀስ ኃላፊነት የእነርሱ ነበረ።

መ. የሰፈሩን ንጽሕና መጠበቅ (ዘኍ.5)

በዚህ ምዕራፍ እስራኤላውያን የሰፈሩበትን ቦታ ስለ መጠበቅ በርካታ ትእዛዛት ተሰጥተዋል። አንደኛ፥ እስራኤላውያን ቅርብ ለቅርብ ሆነው በአንድነት ይኖሩ ነበር። ስለዚህ በሽታ በቀላሉ ይዛመት ነበር፤ በመሆኑም ያልተለመዱ በሽታዎች ያሉባቸው ሰዎች እስኪፈወሱ ድረስ ከሰፈሩ ውጭ እንዲቆዩ እግዚአብሔር አዘዘ።

ሁለተኛ፥ ሕዝቡ የሚኖረው ተቀራርቦ ስለ ነበር፥ ክርክርና ጠብ ሊነሣ ይችል ነበር፤ ስለዚህ እግዚአብሔር በጎረቤቶቻቸው ላይ የማይገባ ነገር ቢያደርጉ፥ ይቅርታ መጠየቅና በወሰዱት ወይም

ባጠፉት ነገር ላይ ከአምስት አንድ እጅ ጨምረው ካሣ እንዲከፍሉ አዘዛቸው።

ሦስተኛ፥ እግዚአብሔር የኃጢአት መስፋፋት እንዴት መገታት እንዳለበት መመሪያዎችን ሰጠ። አንዲት ሴት በዝሙት ኃጢአት ተጠያቂ መሆን አለመሆኗን ለመወሰን የሚያስችል ያልተለመደ አደራረግ ተዘርዝሮአል። ይህ አደራረግ በብሉይ ኪዳን ውስጥ በየትኛውም ስፍራ በተግባር ሲውል አለመታየቱ፥ እስራኤላውያን በምድረ በዳ በነበሩበት ጊዜ ብቻ እንዲጠቀሙበት የተሰጠ ጊዜያዊ ትእዛዝ ይመስላል። እግዚአብሔር ሰው በአመንዝራነት ተጠያቂ መሆኑን ለመወሰን እርሱ ራሱ ዳኛ የሚሆንበትንና የሚወስንበት መንገድ ለእስራኤላውያን ሰጣቸው። ጥፋተኛ ያልሆነው ሰው «በመራራ ውኃ» እንዳይሞት የሚጠብቅና ጥፋተኛ የሆነውን ደግሞ እንዲሞት የሚያደርግ እርሱ ብቻ ነበር።

ሠ. የናዝራዊነት ስእለት (ዘኍ. 6፡1-21)

ራሱን ለተወሰነ ጊዜ ለእግዚአብሔር ለመስጠት ለሚፈልግ ሰው፥ እግዚአብሔር ልዩ መመሪያዎችን ሰጠ። ራሱን ለእግዚአብሔር የለየ ሰው «የናዝራዊነትን ስእለት» ፈጽሟል ይባል ነበር። ሰው ለእግዚአብሔር የገባውን ስእለት ለመፈጸምና ከእግዚአብሔር ልዩ ጥበቃ እንዲሁም በረከት ለማግኘት ራሱን የመስጠት ጊዜ ይኖረዋል። የናዝራዊነትን ስእለት የሚያደርግ ሰው ሦስት ነገሮችን ማሟላት አለበት፡-

ሀ) የወይን ተክል ውጤት የሆነውን ማንኛውንም መብላት አይችልም ነበር። በእስራኤል ምድር የሚገኝ ዋነኛው ፍራፍሬና መጠጥም የወይን ፍሬ ውጤት ነው።

ለ. በናዝራዊነት ስእለት ሥር መሆኑን የሚያሳይበት ውጫዊ መንገድ ጸጉሩን ማሳደግ ነበር።

ሐ. ማንኛውንም አስከሬን መንካት አይፈቅድለትም ነበር።

ይህ አደራረግ በፍጹም ፈቃደኝነት የሚፈጸም መሆኑን ማስተዋል ጠቃሚ ነው። በእግዚአብሔር ግፊት ሳይሆን፥ በሰውዬው ፈቃደኝነት

የሚፈጸም ነው። ደግሞም ጊዜያዊና ሰውዬው ለሰአለቱ እስከተለየ ድረስ ብቻ የሚቆይ ነው።

ሳምሶን በናዝራዊነት ስእለት ሥር ለነበሩ ሰዎች ጥሩ ምሳሌ ነው። የእርሱ ስእለት ቋሚ በመሆኑ፥ ጉዳዩን የተለየ ያደርገዋል። አንዳንድ ሰዎች ኢየሱስ፥ የናዝሬቱ ኢየሱስ ተብሎ ስለሚጠራ፥ በዚህ ስእለት ሥር ነበረ ይላሉ። ይህ ግን ሊሆን እንደማይችል የምናየው ኢየሱስ ወይን እንደጠጣ የተገለጠ ነገር ስላለ ነው (ሉቃ.7፡33-34)። ይልቁንም ናዝራዊ የተባለው እርሱ ከናዝሬት ከተማ ስለነበረ ነው።

ረ. በመገናኛው ድንኳን ስለሚደረግ አምልኮ የተሰጡ ልዩ መመሪያዎች (ዘኁ.6፡22-8፡26)

ሰ) እስራኤላውያን ሊመሩበት የሚገባ መንገድ (ዘኁ. 9፡15-10፡10)

በምድረ በዳ በነበሩበት ጊዜ፥ እግዚአብሔር ሕዝቡን ለመምራት ሁለት ዋና ዋና መሣሪያዎችን ሰጥቶዋቸው ነበር። የመጀመሪያው፥ የእግዚአብሔር የደመና ክብር ነበር። ይህ ደመና የእግዚአብሔር ሕልውና ምልክት ነበር። በቀን ደመና፥ በማታ ደግሞ እሳት ይሆን ነበር። ደመናው የመገናኛውን ድንኳን ለቆ በሰማይ ላይ በሚሆንበት ጊዜ፥ ሕዝቡ የነበሩበትን ስፍራ ለቀው፥ ደመናውን እየተከተሉ በሚሄድ የሚቀጥለውን የሰፈራ ስፍራ እስኪያገኙ ድረስ መንቀሳቀስ፥ ደመናው ከመገናኛው ድንኳን ላይ እስካልተነሣ ድረስ ግን በዚያው መቆየት እንዳለባቸው ያውቁ ነበር።

> 10ኛ ጥያቄ፡- ሀ) እግዚአብሔር እንመራበት ዘንድ ለእኛ የሰጠን ምንድን ነው? ለ) እግዚአብሔር አንድን ጉዳይ በሚመለከት ግልጽ የሆነ መመሪያ ለአንተ የሰጠበትን ጊዜ ጥቀስ። ሐ) ምን ዓይነት የአመራር መንገድ በመስጠት ነበር የተጠቀመው?

ሁለት ልዩ መለከቶችን ሠርቶ ለካህናቱ እንዲሰጥ እግዚአብሔር ሙሴን አዘዞት ነበር። ሁለቱም መለከቶች በሚነፉበት ጊዜ ሕዝቡ ሙሴ ወደሚገኝበት ወደ መገናኛው ድንኳን ይመጣል። አንዱ መለከት ብቻ ሲነፉ፥ ወደ ሙሴ የሚመጡት መሪዎች ብቻ ነበሩ። እነዚህ

መለከቶች ጉዞ ለመጀመር ምልክት ለመስጠትና በተጨማሪ ጠላቶች ካሉ ለውጊያ ለማዘጋጀት ይጠቀሙ ነበር፤ እንዲሁም ለተለዩ ሃይማኖታዊ በዓላት ምልክት በመሆንም ያገለግሉ ነበር።

2. እስራኤል ከሲና ተራራ ተነሥተው ወደ ቃዴስ በርኔ እንደተጓዙ (10፡11-12፡16)

ሕዝቡ በሲና ተራራ 11 ወራት ከቆዩ በኋላ፥ ወደ ከነዓን ለመሄድ ጉዞ ጀመሩ። ይህ ጉዞ ጥቂት ወራት ብቻ የሚፈጅ ነበር። ነገር ግን 38 ዓመታት ፈጀ። እስራኤላውያን ከሲና ተራራ የከነዓን ምድር ደቡባዊ ጫፍ ወደ ሆነችው ወደ ቃዴስ በርኔ ለመድረስ የፈጀባቸው 11 ቀናት ብቻ ነበር። ነገር ግን እነዚህ 11 ቀናት በኃጢአትና በእግዚአብሔር ላይ በማመፅ የተሞሉ ነበሩ። እስራኤላውያን ወደ ቃዴስ በሚጓዙበት ጊዜ ስለተፈጸሙት ነገሮች የሚከተሉትን አስተውል፡-

ሀ. የሲና ተራራ፡- ሰፈሩ ከተደራጀና የጉዞ ትእዛዝ ከተላለፈ በኋላ፥ የእግዚአብሔር ደመና ከመገናኛው ድንኳን ላይ ተነሥቶ ሕዝቡ ለጉዞ ተዘጋጀ። ሙሴም ሕዝቡን ወደ ከነዓን እንዲመራ የአማቱን የራጉኤልን ልጅ አቦብን ጠየቀው። (ማስታወሻ፡- ራጉኤል የዮቶር ሌላው ስም ነው) (ዘጸ.2፡18፤ 3፡1)።

ለ. ተቤራ ወይም የምኞት መቃብር (ዘኁ.10፡33-11፡35)፥ በዚህ ስፍራ ሦስት ዋና ዋና ነገሮች ተፈጸሙ፡-

1. ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ ስላጉረመረሙ ከሰማይ የመጣ የእግዚአብሔር እሳት አንዳንዶቹን ገደለ።

2. ሕዝቡ ከመና ሌላ የሚበላ ነገር ስለፈለጉ በእግዚአብሔር ላይ አጉረመረሙ። የእግዚአብሔር የቸርነት ስጦታ የሆነውን መና እምቢ በማለታቸው እግዚአብሔር ይበሉ ዘንድ ድርጭትን ላከላቸው፤ ነገር ግን «ከግብፅ ለምን ወጣን» በማለት ጌታን ስላልፈለጉ ብዙዎቹ ሞቱ።

3. ሙሴ ሕዝቡን በመምራት ይረዱት ዘንድ ሰባ ሰዎችን መረጠ። የተመረጡት በሙሴ ብቻ ሳይሆን በእግዚአብሔር መሆኑን ለማረጋገጥ የእግዚአብሔር መንፈስ ወረደባቸው።

11ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ከእነዚህ ቁጥሮች ስለ እግዚአብሔር የምንማረው ነገር ምንድን ነው? ለ) እኛም ራሳችን አንዳንድ ጊዜ የእግዚአብሔርን የጸጋ ስጦታዎች በመቃወም ጥፋተኞች የምንሆነው እንዴት ነው?

3. ሐዴሮት (12፡1-16)

በሐዴሮት አንድ ያልታሰበ ነገር ተፈጸመ። የእስራኤልን ሕዝብ ለመምራት እግዚአብሔር በሙሴ ስለ ተጠቀመ፥ ወንድሙ አሮንና እኅቱ ማርያም ቀኑበት። በከፊል የቀኑበት ምክንያት ኢትዮጵያዊ በማግባቱ ነበር። አንዳንድ ምሁራን ሙሴ ኢትዮጵያዊቱን (ኩሻዊቱን) ያገባው የመጀመሪያ ሚስቱ ስለሞተችበት ነው ይላሉ። (ማስታወሻ፡- በብሉይ ኪዳን ኢትዮጵያ (ኩሽ) የተባለው ስፍራ ዛሬ የምናውቀው የኢትዮጵያ ክፍል ሳይሆን በደቡብ ግብፅ የሚገኝ ክፍል ነው።) በተጨማሪም ከብሩን ሁሉ ሙሴ ማግኘቱ ትክክል አይደለም ብለው አሰቡ። እግዚአብሔር ከእነርሱም ጋር ተነጋግሯልና!

የእግዚአብሔር ምላሽ ጠንከር ያለ ነበር። ወደ መገናኛው ድንኳን ጠራቸውና በሙሴ ላይ ለመናገር መብት እንደሌላቸው ነገራቸው። ሙሴ ከእግዚአብሔር ጋር ፊት ለፊት በመነጋገር የተለየ ዕድል ነበረው። ስለዚህ በሙሴ ላይ ለተፈጸመው ዓመፅ አነሣሽ እንደሆነች የምንጠረጥራትን ማርያምን እግዚአብሔር ቀጣት። ማርያምም ለምፃም ሆነችና እስራኤላውያን ከሰፈሩበት ሰፈር ውጭ ለ7 ቀናት እንድትቆይ ሆነ። ሙሴም ስለ ጸለየላት እግዚአብሔር በምሕረቱ ፈወሳት።

12ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በመሪዎች መካከል ስለሚሆነው መቀናናት ከዚህ ታሪክ የምንማረው ነገር ምንድን ነው? ለ) አንዳንድ መሪዎች በሌሎች ላይ የሚቀኑት ለምንድን ነው? ሐ) በአመራር ስፍራ ላይ በምንሆንበት ጊዜ ክብርን ለራሳችን የምንፈልገው ለምንድን ነው? መ) ቅንዓት ክፉ ስለመሆኑ ከዚህ ታሪክ ምን መማር እንችላለን?

መ.በፋራን ምድረ በዳ የሚገኘው ቃዴስ በርኔ (ዘኁ. 12፡16)

3ኛ ቀን፡- ዘኁ. 13-21

በሕይወታችን የምናደርገው ምርጫ ለሚያጋጥመን በጎም ይሁን ክፉ ነገር ሁሉ ወሳኝ ሚና አለው። በኢየሱስ ማመንን በመረጥን ጊዜ፥

የወደፊት ሁኔታችን ሁሉ ይለወጣል። ኢያሱና ካሌብ በእግዚአብሔር ለመታመንና ከነዓናውያንን ለመውጋት ሲወስኑ፥ ከዚያ ትውልድ መካከል ወደ ተስፋይቱ ምድር የሚገቡ ብቸኛዎቹ ሰዎች እነርሱ መሆናቸውን አላወቁም ነበር። የእግዚአብሔርን ትእዛዛት ላለመከተል በምንወስንበት ጊዜ፥ ለጊዜው የቱንም ያህል ትንሽ ቢመስለንም፥ በሕይወት ዘመናችን ሁሉ የሚታይ መጥፎ ውጤት ሊኖረው ይችላል።

13ኛ ጥያቄ፡- ሀ) መልካም ምርጫዎቻችን ለሕይወታችን በጎ ውጤት እንዴት እንደሚያመጡ አንዳንድ ምሳሌዎችን ጥቀስ ለ) ለእግዚአብሔር ባለመታዘዛችን እርሱ ይቅር ሊለን ቢችልም እንኳ ውጤታቸው በሕይወታችን ዘመን ሁሉ ሊከተሉን ለሚችሉ ነገሮች ምሳሌዎችን ጥቀስ።

ሳኦል ለእግዚአብሔር ሙሉ ለሙሉ ለመታዘዝ ባለመወሰኑ መንግሥቱ ከእርሱ እንዲወሰድ አደረገ (1ኛ ሳሙ. 15፡2-3፥ 13-30)። ዳዊት ዝሙት በፈጸመና ከወዳጆቹ አንዱን ባስገደለ ጊዜ ቀሪው የሕይወት ዘመኑ በሙሉ በዚህ እንደሚነካ፥ በመንግሥቱና በቤተሰቡም ሰላም እንደሚጠፋ አላወቀም ነበር (2ኛ ሳሙ. 12፡1-14 ተመልከቱ)። እግዚአብሔር ይቅር ካለው በኋላ እንኳ የኃጢአቱ ውጤቶች ዳዊትን ይከተሉት ነበር። አንዲት ልጃገረድ ካላገባችው ወንድ ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት ኃጢአት ፈጽማ በምትናዘዝበት ጊዜ እግዚአብሔር ይቅር ይላታል፤ ነገር ግን ክብረ ንጽሕናዋን የማጣት ኃፍረቷን፥ ምናልባትም የማርገዝንና ሌላ ለማግባት ያለመቻልዋን፥ ወይም በኤድስ የመያዝን ኃፍረት ሊያስወግድላት አይችልም።

ወደ ከነዓን ጉዞ ከሚጀምሩበት ካለፈው አንድ ዓመት አንሥቶ እግዚአብሔር ኃይሉንና በጸጋ የተሞላ ቸርነቱን ለአይሁድ ሲገልጥ ቆይቶአል፤ ነገር ግን በቃዴስ በርኔ እንዲታመኑበትና ወደ ከነዓን ምድር በእምነት እንዲገቡ እግዚአብሔር ሲጠይቃቸው እስራኤላውያን እምቢ አሉ። በዚህ ውሳኔአቸው ምክንያት አይሁድ በሚከተሉት 38 ዓመታት በምድረ በዳ ተንከራተቱ። ከ20 ዓመት ዕድሜ በላይ የሆኑት በግምት ወደ አንድ ሚሊዮን የሚጠጉ ሰዎች በሙሉ አለቁ። ለእግዚአብሔር አለመታዘዝ በጭራሽ ያልገመቱትን ፍርድ

አስከተለባቸው። ስሕተታቸውን ለማረም እንኳ ቢሞክሩ ጨርሶ የማይቻል ሆነባቸው። የአሪት ዘኍልቁ ከፍል የሆነው የዚህ ከፍል ታሪክ እግዚአብሔር ከግብፅ ባርነት በጸጋው ነፃ ያወጣቸው የእስራኤላውያን አለመታዘዝና ያስከተለው ውጤት ታሪክ ነው።

14ኛ ጥያቄ፥ ዘኍልቁ 13-21 አንብብ ሀ) ሰላዮችን ወደ ከነዓን የመላኩ ዓላማ ምን ነበር? ለ) 1) የአሥሩንና የሁለቱን ሰላዮች የተለያዩ ምላሾች አወዳድር። 2) ስለ ምድሪቱ የነበራቸው መረዳት አንድ የሆነው እንዴት ነው? 3) ስለ እግዚአብሔር የነበራቸው መረዳት የተለያየው እንዴት ነው? 4. ከዚህ የምንማረው ነገር ምንድን ነው? ሐ) ከአሪት ዘኍልቁ ይህን ከፍል አለፍ አለፍ እያልክ ተመልከት። እስራኤላውያን የሄዱባቸውን ስፍራዎችና በየደረሱባቸው ስፍራዎች የተፈጸሙትን ነገሮች ዘርዝር። ከዚህ መጽሐፍ በስተጀርባ ከሚገኘው ካርታ ላይ ስፍራዎቹን ፈልገህ ተመልከት። መ) የሙሴን ኃጢአት ግለጥ። እግዚአብሔር ከፉኛ የፈረደበትና የቀጣው ለምን ይመስልሃል? ሠ) እስራኤላውያን የከነዓንን ምድር መውጋት በጀመሩ ጊዜ ያሸነፏቸውን ሕዝቦች ዘርዝር?

1. 12ቱ ሰላዮች (ዘኍ. 13-14)

እስራኤላውያን የከነዓንን ምድር ካዩ ከ400 ዓመታት በላይ ሆኖአል። አሁን የከነዓን ደቡባዊ ጫፍ በሆነው በቃዴስ በርኔ ሰፍረዋል። ይህም እግዚአብሔር ሊሰጣቸው ያለች ምድር ምን ያህል መልካምና ፍሬያማ እንደሆነች ለማየት እንጂ፥ የጠላቶቻቸውን ብርታት ለማየት አላስቻላቸውም። 12ቱ ሰዎች ወደ ከነዓን ምድር በመሄድ ለ40 ቀናት ምድሪቱን ሲሰልሉ ቆይተው የየራሳቸውን ዘገባ ይዘው ተመለሱ።

አሥሩ ሰላዮች በመጀመሪያ ዘገባቸውን አቀረቡ። ምድሪቱ ምን ያህል ፍሬያማ እንደሆነች ተናገሩ። እንዲያውም ምድሪቱ ከምታፈራቸው ነገሮች ለናሙና የሚሆን ነገርም አምጥተው ነበር። ዘገባቸው ግን በጠላቶቻቸው ብዛትና ታላቅነት ላይ የሚያተኩር ሆነ፤ ስለዚህ ወደ ከነዓን እንዳይሄዱ ሕዝቡን ተስፋ አስቆረጡአቸው።

ካሌብና ኢያሱ የተባሉት ሁለት ሰላዮችም ተመሳሳይ ዘገባ አቀረቡ። ሰላዮቻቸው ታላላቅ ነገሮች ተናገሩ፤ ነገር ግን ጠላቶቻቸው ምንም ያህል በቁጥር የበዙና ታላላቅ ቢሆኑም፥ በጠላቶቻቸው ላይ ከማተኮር ይልቅ፥ ሊያጠፉቸው በሚችለው በእግዚአብሔር ኃይል ላይ አተኮሩ።

15ኛ ጠያቄ፡- ሀ) በአሥሩና በሁለቱ ሰላዮች መካከል የነበረው የአመለካከት ልዩነት ለሕዝቡ በሰጡት ምክር ላይ ያሳደረው ተጽዕኖ ምንድን ነው? ለ) ዛሬ ጠላቶቻችንንም ሆነ ችግሮቻችንን ስለ መጋፈጥ ከዚህ ነገር ምን እንማራለን?

የሚያሳዝነው ሕዝቡ 2ቱን ሳይሆን 10ሩን ሰላዮች ተከተሉ። ዓይኖቻቸውን ከጠላቶቻቸው ሁሉ በላይ ከሆነው ከእግዚአብሔር ላይ አነሡና በችግራቸውና በራሳቸው ላይ አደረጉ። ሌሊቱን በሙሉ ሲያጉረመርሙ አድረው፥ ጠዋት የባርነት ምድር ወደሆነችው ወደ ግብፅ ለመመለስ ወሰኑ። እግዚአብሔር በቁጣው እስራኤላውያንን በሙሉ እንዳያጠፋቸው የሚከለክለው የሙሴ የማማለድ አገልግሎት ነበር። ሆኖም እግዚአብሔር በእስራኤላውያን ላይ ፍርድን አመጣባቸው። የሚከተሉትን ነገሮች ልብ በል፡-

1. እግዚአብሔር አሥሩን ሰላዮች ወዲያውኑ ገደላቸው።
2. ከ20 ዓመት በላይ የሆኑ ማለትም የእግዚአብሔርን ክብር ያዩና የተአምራቱ ምስክሮች የሆኑ ሰዎች በሙሉ የተስፋይቱን ምድር ሳይወርሱ በምድረ በዳ ማለቅ ነበረባቸው።
3. እስራኤላውያን በምድረ በዳ ለ40 ዓመታት ተንከራተቱ። ሰላዮቹ ለአንድ ዓመት ሙሉ በየቀኑ በከነዓን ነበሩ። በኋላ ግን ከከነዓን ውጭ ሞቱ።
4. ከዚያ ትውልድ መካከል ወደ ተስፋይቱ ምድር እንዲገቡ የተፈቀደላቸው ካሌብና ኢያሱ ብቻ ነበሩ።

እስራኤላውያን ካለማመን ኃጢአታቸው ንስሐ ለመግባት ቢሞክሩም እንኳ እግዚአብሔር ከተናገረው ፍርድ ወደ ኋላ አላለም። ያለ እግዚአብሔርና ያለ ታቦቱ ሕልውና እስራኤላውያን በራሳቸው

ኃይል ከጠላቶቻቸው ጋር ለመዋጋት ሞከሩ፤ ነገር ግን የተረፋቸው ሽንፈት ነበር።

16ኛ ጥያቄ፡- ይህ ጠላቶቻችንን በራሳችን ኃይል ለመዋጋት ብንሞክር፥ ስለሚደርስብን ነገር ምን ያስተምረናል?

(ማስታወሻ፡- ሕዝቡ 40 ዓመታት በምድረ በዳ ነበሩ ስንል፥ ከግብፅ ከወጡበት ጊዜ ጀምሮ ያሳለፉትን አንድ ዓመት ከሁለት ወር ጨምሮ ነው)

2. 38 ዓመታት በምድረ በዳ በተንከራተቱ ጊዜ የተፈጸሙ ነገሮች (ዘኁ. 15-19)

ዘኁ. 15-19 በእነዚህ 38 ዓመታት የምድረ በዳ ኑሮ ስለነበሩት ሁኔታዎችና ስለተፈጸሙት ሁኔታዎች አንዳንድ ነገሮችን ይነግረናል። ቢሆንም በከነዓን በስተደቡብ ባለው ምድረ በዳ በመንከራተት ስላሳለፉት ጊዜ የምናውቀው ነገር በጣም ጥቂት ነው። ቆይታ ያደረጉባቸውን አብዛኛዎቹን ስፍራዎች አናውቃቸውም። የምናውቀው ነገር ቢኖር፥ ከፍተኛ ኃዘን የነበረባቸው ዓመታት መሆናቸውን ነው። ከአንድ ሚሊዮን የሚበልጡ ሰዎች ሞቱ። በእነዚህ ምዕራፎች የሚከተሉት ነገሮች ተተንትነዋል፡-

1. ሕዝቡ ከነዓን በደረሱ ጊዜ ምን ዓይነት መሥዋዕት ማቅረብ እንዳለባቸው እግዚአብሔር ለሙሴ ነገረው፤ (15፡1-31)።

2. የሰንበት ዕረፍት ትእዛዝን እያወቀ የጣሰ ሰው በድንጋይ ተደብድቦ እንዲገደል ታዘዘ፤ (15፡32-36)። ይህ ቀላል ስሕተት አይደለም፤ ይልቁንም በእግዚአብሔር ላይ የተፈጸመ ግልጥ ዓመፅ ይመስላል። በእግዚአብሔርና በትእዛዛቱ ላይ ሆን ተብሎ ለሚሠራ ዓመፅ ይቅርታ የለም፤ ስለዚህ ሕጉን የተላለፈው ሰው በድንጋይ ተወግሮ እንዲገደል ይደረግ ነበር።

3. ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ያስታውሱ ዘንድ በልብሶቻቸው ዘርፍ ላይ ቋጥረው እንዲያስሩት እግዚአብሔር ሙሴን አዘዘው (15፡37-41)። እግዚአብሔር ሕዝቡ ትእዛዛቱን በቀላሉ ለማስታወስ እንዲችሉ ለማድረግ ሞክሯል፤ ስለዚህ ቀኑን ሙሉ በማስታወስ ይታዘዙት ዘንድ ውጫዊ የሆኑ ምልክቶችን

እንዲያበጁ ነገራቸው። ሌሎች ማስታወሻዎችን (ዘዳ.6፡4-9 ተመልከት)

4. የተለያዩ የእስራኤል መሪዎች በሙሴና በአሮን ሥልጣን ላይ ዓመፀዋል (ዘኍ.6-17)። የዓመፁ መሪዎች ቆሬ፥ ዳታን፥ አቤሮንና አን ሳይሆኑ አይቀሩም፤ ሆኖም በሙሴና በአሮን ሥልጣን ላይ ያመፁ ሌሎች 250 ዋና ዋና የእስራኤል መሪዎች ነበሩ። የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለመምራት ሙሴና አሮን የነበራቸውን ሥልጣን ተፈታተኑ። ሙሴ የፖለቲካ መሪ ሲሆን፥ አሮን ሊቀ ካህን ወይም ሃይማኖታዊ መሪ ነበር። ሙሴና አሮን እርሱ የመረጣቸው መሪዎች እንደሆኑ እግዚአብሔር ለሁሉም ሰው አሳየ።

ሀ. የዓመፁ መሪ የነበሩት፥ ቆሬ፥ ዳታን፥ አቤሮንና አን ከነቤተሰቦቻቸው ከእስራኤል ሕዝብ ተለይና መሪት ተከፍታ እነርሱና ቤተሰቦቻቸውን፥ እንዲሁም ንብረቶቻቸውን በሙሉ ዋጠች።

ለ. ቆሬ ሌዋዊ ነበር፤ ስለዚህ የእርሱ ዓመፅ በተለይ አሮን በመገናኛው ድንኳን ውስጥ በነበረው ስፍራ ላይ ነበር፤ ስለዚህ እግዚአብሔር እርሱንና የተከተሉትን ሰዎች በሙሉ (በአጠቃላይ 250 ነበሩ) ጥናዎችን ወስደው እሳት እንዲያደርጉባቸውና ዕጣን እንዲጨምሩባቸው በመገናኛው ድንኳንም በእግዚአብሔር ፊት እንዲያቀርቡት አዘዘ። ይህንንም በሚያደርጉበት ጊዜ ከመገናኛው ድንኳን የወጣች እሳት ቆሬን፥ ዳታንን አቤሮንንና አንን የተከተሉትን 250 ሰዎች በላች። የዕጣን ማቅረቢያቸው በእሳት ተበልቶ ጠፍጣፋ ሆነና እግዚአብሔር ሙሴንና አሮንን እንደመረጠ እነርሱም ትክክለኛዎቹ የእስራኤል ሕዝብ መሪዎች እንደሆኑ ቋሚ መታሰቢያ ሆኖ ቀረ።

ሐ. እነዚህ ዓመፀኛ መሪዎች ከሞቱ በኋላ፥ ሕዝቡ መሪዎቻችንን ገደልክብን ብለው በሙሴ ላይ አጉረመረሙ። እግዚአብሔርም ተቆጣና ከመካከላቸው 14700 ሰዎችን ገደለ። አሮን፥ የመሠዊያውን ጥና እሳትን በማድረግና እጣን በመጨመር

ለሕዝቡ ባይግልድ ኖሮ፥ የእስራኤል ሕዝብ በሙሉ ይጠፉ ነበር። ብዙ ክርስቲያኖች ዕጣንን በጥና ላይ ግጠን የጸሎት ምልክት ነው ይላሉ። አሮንና ሙሴ በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል አግላጅ ሆነው ሕዝቡን አዳኑ።

መ. ሊቀ ካህኑ አሮን ብቻ እንደሆነ እግዚአብሔር በሕዝቡ ሁሉ ፊት አረጋገጠ። እግዚአብሔር ባዘዘው መሠረት ሙሴ በእያንዳንዳቸው ላይ የአንድ ነገድ ስም የተጻፈባቸውን አሥራ ሁለት በትሮች ወሰደ። በአንድ ሌሊትም የአሮን በትር አቆጥቁጣ፥ ቅጠሎች አውጥታና ፍሬ አፍርታ አደረች። ሊቀ ካህን የመሆኑ መብት ቋሚ ግስታወሻ ይሆን ዘንድ የአሮን በትር በቅድስተ ቅዱሳን በታል ኪዳኑ ታቦት ውስጥ ተቀመጠች።

17ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በቤተ ክርስቲያን አመራር ላይ ያሉ ሰዎች፥ በስፍራው የተቀመጡት በእግዚአብሔር ምርጫ ስለሆነ ሊከበሩ እንደሚገባ ግወቅ አስፈላጊ የሆነው ለምንድን ነው? ለ) ይህ ታሪክ መሪዎች በእግዚአብሔር ፊት ስለ ሕዝቡ መግለድ ስላላቸው ሥልጣንና ሚና የሚያስተምረን ነገር ምንድን ነው?

5. ሕዝቡ ለካህናት ቅዱስ የሆነውን የእግዚአብሔርን አምልኮ መምራት ይችሉ ዘንድ መሥዋዕት እንዴት እንደሚሠዉና በእግዚአብሔር ፊት ንጽሕናቸውን እንዴት እንደሚጠብቁ የተሰጡ ትእዛዛት (ዘኁ. 18)።

6. የቀይ ጊደር መሥዋዕትና የሚያነጻ ውኃ ሥርዓት (ዘኁ. 19)፥ ኃጢአት ምን ያህል ኃይለኛ ተጽዕኖ እንደሚያሳድርና እግዚአብሔር ሌላ ግልጥ የሆነ ምልክትን ሰጠ፡- በመጀመሪያ፥ ቀይ ጊደር ከእስራኤላውያን ሰፈር ውጭ ተወስዳ ትታረድና ሙሉ በሙሉ ትቃጠላለች። ከዚያም አመዷ ተወስዶ ከውኃ ጋር ይቀላቀላል። ይህ ውኃ የሞተን ሰው በድን በመንካት የረከሰውን ሰው የሚነጻበትን ሥርዓት የሚያመለክት ነበር። ውኃ ራሱ አያነጻም ነበር! ዳሩ ግን ውስጣዊ መንጻት አስፈላጊ መሆኑን ለማሳየት እግዚአብሔር የሰጠው ውጫዊ ምልክት ነበር።

7. ሙሴ ከዓለት ውስጥ ውኃ በማውጣት በእግዚአብሔር ላይ ኃጢአት በመሥራቱ ወደ ተስፋይቱ ምድር ወደ ከነዓን እንዳይገባ ተከለከለ (ዘኍ.20፡1-13)። ዘኍ. 20 እስራኤላውያን ከግብፅ ባርነት ነፃ በወጡ በ40ኛው ዓመት የተፈጸመ ይመስላል። ይህም ማለት የመጀመሪያዎቹ የእስራኤል ትውልድ በሙሉ ስለሞቱ፥ ሕዝቡ ወደ ተስፋይቱ ምድር ለመግባት ተዘጋጅተው ነበር ማለት ነው። እስራኤላውያን ወደ ቃዴስ በርኔ በመመለስ ወደ ተስፋይቱ ምድር ለመግባት ተዘጋጅተው ነበር። በዚህ ስፍራ ሁለት ዋና ዋና ነገሮች ተፈጸሙ፡-

ሀ. የሙሴ እኅት ማርያም ሞተች።

ለ. ሙሴ ለእግዚአብሔር ሳይታዘዝ ቀረ። እስራኤላውያን (አዲሱ ትውልድ) ልክ እንደ አባቶቻቸው በእግዚአብሔር መታመንን ገና አልተማሩም ነበር። የሚጠጣ ውኃ ስላልነበራቸው፥ በሙሴና በአሮን ላይ አጉረመረሙ። ከ40 ዓመታት በፊት እግዚአብሔር ሙሴ ዓለቱን በመምታት ለሕዝቡ ውኃ እንዲያወጣ አድርጎ ነበር (ዘጸ.17፡5-6)፤ አሁን ግን እግዚአብሔር ሙሴን ለዓለቱ ተናገር ውኃም ይወጣል አለው። ሙሴ ባለመታዘዝና በቁጣ ዓለቱን ሁለት ጊዜ መታው፤ ከዓለቱ ውኃ ወጣና ሕዝቡን አረካ፤ ነገር ግን ሙሴ በዚህ መልክ ኃጢአት በመሥራቱ ወደ ተስፋይቱ ምድር እንዳይገባ ተከለከለ።

የሙሴ ኃጢአት ምን ነበር? እግዚአብሔር ሙሴን በዚህ ዓይነት ከባድ ቅጣት ለምን ቀጣው? የሙሴ ዋና ስሕተት አለመታዘዝ ብቻ አልነበረም፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ላይ ከመደገፍ ለእርሱ ያለውን ታዛዥነት ከመግለጥ ፈንታ በንግግሩ ኃይሉን እንደራሱ ኃይል አድርጎ አቀረበ። «በውኑ ከዚህህ ድንጋይ ውኃ እናወጣላችኋለን?» በማለት ትአምራቱን የሠራው እግዚአብሔር ሳይሆን እርሱና አሮን እንደሆኑ አድርጎ አቀረበ። ለእግዚአብሔር ብቻ ሊሰጥ የሚገባውን ክብር ለራሳቸው ወሰዱ። እንዲሁም ሙሴ በእግዚአብሔር ላይ እምነት እንደጎደለው የሚያሳይ ነገር አደረገ፤ ምክንያቱም ዓለቱን ሳይመታው፥ በመናገር ብቻ ውኃ ሊወጣ ይችላል ብሎ በእግዚአብሔር አልታመነም።

ይህ ታሪክ አስፈላጊ የሆነ መንፈሳዊ መመሪያን ያስተምረናል። ለእግዚአብሔር የሚሆነውን ክብር ለራስ ማድረግ እጅግ በጣም ከፋ ነገር ነው። በምንዘምርበት፥ በምንሰብክበት፥ በምንመሰክርበትና ሰዎች በሚድኑበት ጊዜ ማንኛውም ኃይል ከእኛ የሚወጣ አይደለም፤ ስለዚህ ከክብሩ የትኛውንም ክፍል መውሰድ አይገባንም፤ ነገር ግን በእኛ ውስጥ ለሚሠራው ለእግዚአብሔር ብቻ ክብር ልንሰጥ ይገባናል። በተጨማሪም፥ እግዚአብሔር አንድን ሰው ወደ ሥልጣን ወይም ወደ መሪነት ኃላፊነት ሲያመጣው፥ ከተራው ምእመን ይልቅ በሥራው ወደሚጠየቅበት ወደ ከፍተኛ ደረጃ የመጣ መሆኑን እንረዳለን፤ ምክንያቱም አንድ መሪ እግዚአብሔርን ባያከብርና ኃጢአትን ቢሠራ፥ ሌሎች በርካታ ሰዎች ኃጢአትን እንዲሠሩ ምክንያት ይሆናል።

18ኛ ጥያቄ. ሀ) እግዚአብሔር በሙሴ ላይ ከባድ ፍርድ ያስተላለፈው ለምን ይመስልሃል? ለ) ከዚህ ነገር ስለ መንፈሳዊ መሪነት ምን እንማራለን?

8. እስራኤላውያን ወደ ከነዓን ባደረጉት ጉዞ ኤዶማውያን አገራቸውን አቋርጠው እንዳያልፉ ከለከሉዋቸው (ዘኍ.20፡14-21)፤ ስለዚህ እስራኤላውያን በኤዶም ምድር ዙሪያ አድርገው ወደ ሞዓብ ምድር ረጅም መንገድ በመሄድ በቀጥታ ወደ ከነዓን መጓዝ ነበረባቸው።

9. ሊቀ ካህኑ አሮን በሐር ተራራ ሞተ (ዘኍ.22-29)። የሊቀ ካህንነት መብቱም ወደ ልጁ ወደ አልዓዛር ተላለፈ።

10. ዓራድ ከተባለው ንጉሥ ጋር የተደረገ ጦርነት (ዘኅ. 21፡1-3)፥ እስራኤላውያን በ40 ዓመታት ውስጥ የመጀመሪያ ጦርነት ያደረጉት ከከነዓን በስተደቡብ ከምትገኝ ዓራድ ከተባለች ከተማ ንጉሥ ጋር ነበር። የዓራድ ንጉሥ በድንገት አደጋ ጥሎ ያለ አንዳች ማስጠንቀቂያ የገጠማቸው ይመስላል። በውጤቱ እስራኤላውያን ተበቀሉዋቸውና እነርሱንና ከተሞቻቸውን በሙሉ አጠፉ። «ፈጽመው ደመሰሱ» የሚለው ቃል የዕብራይስጥ ትርጉም፥ አንድን ነገር ወይም ሰው ሙሉ በሙሉ ለእግዚአብሔር ከመስጠት ጋር የተያያዘ ነው። አንዳንድ ጊዜ ይህ ቃል ከ «ተለዩ» ወይም ከ

«ተቀደሱ» በኋላ ለእግዚአብሔር ስለሚሠዉት እንስሳ ለመግለጽ የሚያገለግል ቃል ነው። ይህ ቃል በጦርነት ዓውድ ስንጠቀምበት በዚያ ከተማ ውስጥ ያሉ እንስሳትንና ሰዎችን በሙሉ ስለማጥፋት ይናገራል። በዚያ ከተማ ያሉ እንስሳትና ሰዎች ሁሉ ለእግዚአብሔር እንደሆኑ ያህል ነው። እንስሳት ለእርሱ በብዛት የመሠዋታቸውን ያህል፥ ሰዎችም የእግዚአብሔር ፍርድና ጥፋት ዒላማ ሆኑ።

11. በእስራኤል ሕዝብ ላይ ለፍርድ የተላኩት መርዘኛ እባቦች (ዘኍ.21:4-9)፥ ኤዶማውያን የእስራኤል ሕዝብ በምድራቸው እንዲያልፉ ስላልፈቀዱላቸው፥ ወደ ሰሜን ከመጓዛቸው በፊት ወደ ደቡብ ረጅም ጉዞን ማድረግ ነበረባቸው። ምናልባት ይህ ነገር ከጠየቀው ረጅም ጉዞ የተነሣ፥ ሕዝቡ በእግዚአብሔርና በሙሴ ላይ ማጉረምረም ጀመሩ። የእግዚአብሔርን መና አንበላም በማለታቸው፥ ለእነርሱ ባሳየው ቸርነት ጸጋውን እምቢ ማለታቸው ነበረ። ስለዚህ እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ፈረደባቸው። መርዛማ እባቦችን ልኮ ብዙ እስራኤላውያን ተነድፈው እንዲሞቱ አደረገ።

ሕዝቡ ኃጢአታቸውን በተናዘዙ ጊዜ፥ የነሐስ እባብ እንዲሠራ እግዚአብሔር ሙሴን አዘዘው። ሕዝቡ ወደ ነሐሱ እባብ በእምነት በተመለከቱ ጊዜ ይፈወሱ ነበር።

19ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ዮሐ.3:14-15 ተመልከት። ይህ ታሪክ የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሞት ተምሳሌት የሆነው እንዴት ነው? ለ) እስራኤላውያን የዳኑበትና እኛም ደኅንነትን የምናገኝበት መንገድ ተመሳሳይ የሆነው እንዴት ነው?

የነሐሱ እባብ ታሪክ የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ሆነ። ወደ ተሰቀለው የነሐስ እባብ በእምነት የተመለከቱ ሁሉ በሥጋቸው ፈውስ እንዳገኙ ሁሉ፥ ወደ ተሰቀለው ክርስቶስ በእምነት የሚመለከቱም መንፈሳዊ ፈውስን ያገኛሉ። እጅግ የሚያሳዝነው ነገር ግን ከጊዜ በኋላ እስራኤላውያን የነሐስ እባቡን ማምለክ መጀመራቸው ነው (2ኛ ነገ.18:4 ተመልከት)። ሰይጣን ሁልጊዜ ለሕይወታችን መልካም የሆነን ነገር ይወስድና ወደ ማሰናከያ ዓለትነት ይቀይረዋል።

12. ወደ ሞዓብ ሜዳዎች የተደረገ ጉዞ (ዘኍ.21፡10-35)፥ ሕዝቡ ከምድረ በዳ ተነሥተው ወደ ሰሜን በመጓዝ፥ በሞአብ ምድር ላይ ሰፈሩ። ሊሰፍሩ ወደሚችሉበት ወደ እስራኤላውያን በአሞን ምድር ለግለፍ ፈቃድ በጠየቁ ጊዜ የአሞን ንጉሥ ሲሆን ሊወጋቸው ሞከረ። እስራኤላውያን ግን አሸነፉትና የአሞንን ምድር ወሰዱ። የባሳን ንጉሥ ዐግ ደግሞ እስራኤላውያንን ሊወጋ ሞከረ፤ ነገር ግን ሙሉ ለሙሉ ተሸነፈ። እነዚህ ስፍራዎች የምናሴና የጋድ ነገዶች የወረሷቸው ስፍራዎች ናቸው።

4ኛ ቀን፡- ዘኍልቁ 22-36

እግዚአብሔር አንድን ሰው ለመባረክ ከወሰነ፥ ያንን ሰው መርገም አንዳች ፋይዳ ይኖረዋልን? የበለዓምና የሞዓብ ንጉሥ ታሪክ እግዚአብሔር የሚወዳቸውን ሰዎች፥ የእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላቶች በምንም ዓይነት ብርታት ሊረግሟቸው ቢሞክሩም፥ እርግማናቸውን እግዚአብሔር እንደሚያከሽፍ ያሳያል፤ ሙከራቸውም ከንቱ ልፋት ብቻ ይሆናል። በተጨማሪ ይህ የበለዓምና የሞዓብ ንጉሥ ታሪክ የሚያስተምረን የእግዚአብሔርን ሕዝብ የሚያጠፋቸው ውጫዊ ስደት ሳይሆን፥ ከዓለም ጋር ጓደኝነት መግጠማቸውና ዓለምን መምሰላቸው እንደሆነ ነው።

20ኛ ጥያቄ፡- ሀ) የማያምኑ ሰዎች አንተንም ሆነ ቤተ ክርስቲያንን ለመርገም ወይም የሚጎዳ ነገር በማድረግ በእናንተ ላይ ጉዳት ለማድረስ የሚያደርጓቸውን የከንቱ ሙከራ መንገዶች ዘርዝር። ለ) ክርስቲያን ዓለምን በመምሰል ሽንፈትን ሊከናነብ የሚችልባቸውን መንገዶች ዘርዝር።

21ኛ ጥያቄ፡- ዘኍ.22-36 አንብብ። ሀ) በለዓም እስራኤልን ይረግም ዘንድ እግዚአብሔር ያልፈቀደው እንዴት ነው? ለ) እስራኤላውያንን ለማሸነፍ በለዓም የተጠቀመበት ምክር ምንድን ነው? (ዘኍ.31፡8፥16 ተመልከት)። ሐ) 2ኛ ጴጥ.2፡14-16 እና ይሁዳ 11 ተመልከት። ስለ በለዓም ምን ያስተምራሉ? መ) በሁለተኛው ቆጠራ ወቅት የተገኘውን የእስራኤልን ሕዝብና የተዋጊውን ኃይል ቁጥር በየነገዱ ጻፍ። ሠ) ወንጀልን ለሠሩ ሰዎች

መሸሸጊያና የስደት ከተሞች ይሆኑ ዘንድ የተለዩትን የስድስት ከተሞች ስም በዝርዝር ጻፍ።

1. ነቢዩ በለዓም (ዘኁ.22-25)፥ የሞዓብ ንጉሥ እስራኤላውያን የአሞንንና የባሳንን ነገሥታት እንዳሸነፉ በሰማ ጊዜ ፈራ፤ ስለዚህ ከምድያማውያን ጋር በመተባበር፥ እስራኤላውያንን በጦርነት ከማሸነፉ ይልቅ በመለኮት ኃይል በመርገም ሊያሸንፋቸው ሞከረ። በሰሜን መስጴጦምያ ብዙ ኪሎ ሜትር ርቆ የሚገኝ በጊዜው የታወቀ በለዓም የሚባል ምዋርተኛ ወይም ጠንቋይ ነበር፤ ስለዚህ የሞዓብ ንጉሥ በለዓምን ለመቅጠር ሞከረ። ቀጥሎ የምንመለከተው ነገር በበለዓምና የእስራኤል ጌታ በሆነው በእግዚአብሔር መካከል የተደረገውን ጦርነት ነው። በለዓም አማኝ ነበር ማለት በጣም አስቸጋሪና የማይመስል ነገር ነው። ሰዎችን በመርገም ባሳየው ስኬታማነት ታዋቂ የነበረ ጠንቋይ ለመሆኑ አንዳችም ጥርጥር የለውም፤ እግዚአብሔር ግን ከዚህ ክፉ ጠንቋይ ጋር ይነጋገር ዘንድ የማያስችለውን ሁኔታ አልፎ በቀጥታ ተናገረው፤ ስለዚህ በመጀመሪያ እግዚአብሔር የእስራኤል ሕዝብ በእርሱ የተባረከ ስለሆነ፥ ሊረግመው እንደማይችል የተናገረውን ቃል በመስማት የሞዓብን ንጉሥ በመርዳት እስራኤልን ከመርገም ተቆጠበ። በለዓም ግን ስስታምነቱ አሸነፈውና ወደ ሞዓብ ሄደ። እግዚአብሔር ኃይሉን ይገልጥ ዘንድ ወደ ሞዓብ እንዲሄድ በለዓምን የተወው ቢሆንም፥ በለዓም ያሰበው ግን በመስገብገብ ጥቅምን ማግኘት ነበር፤ ስለዚህ የእግዚአብሔር መልአክ በመንገድ ላይ ተገናኘው። የሚያስገርመው ነገር ከበለዓም በፊት መልአኩን ያየችው አህያይቱ መሆኗ ነበር። እንዲያውም እግዚአብሔር አህያይቱ ለበለዓም እንድትናገር አስችሎአት ነበር። ከዚህ ታሪክ በግልጽ የምንረዳው በለዓም ወደ ሞዓብ ምድር የሚሄደው በተሳሳተ ፍላጎት እንደነበር ነው። በለዓም ሦስት ጊዜ እስራኤላውያንን ለመርገም ሞከረ፤ ዳሩ ግን ሦስቱም ጊዜ እርግማኑ ወደ ምርቃት (በረከት) ተለወጠበት፤ ስለዚህ የሞዓብ ንጉሥ በለዓምን አባረረው። በለዓምም ከመሄዱ በፊት ስለ እስራኤል ሕዝብ ሁለት ተጨማሪ ዐረፍተ ነገሮችን ተናገረ።

በእነዚህ የመጨረሻ ንግግሮቹ ውስጥ ሁለት ዋና ዋና ትንቢቶች ነበሩ።

1) ሞዓብ «ከያዕቆብ በሚወጣ ኮከብ» ይሸነፋል፤ ይህም ሞዓባውያንን እንደሚያሸንፉ በዳዊት የተነገረ ትንቢት ለመሆኑ ጥርጥር የለውም (ዘኍ.24፡17)፤ ነገር ግን ብዙ ክርስቲያኖች ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ በምድር ላይ ስለመንገሡ የተነገረ ትንቢት ነው ይላሉ።

2) እንደ አግሌታውያን ያሉ ሌሎች ሕዝቦችም በእስራኤላውያን መሸነፍ ነበረባቸው።

ይሁን እንጂ ዘኍ.25 የሚናገረው የሞዓብ ንጉሥ እስራኤልን ለማሸነፍ ተቃርቦ እንደነበር ነው።

በሞዓብ ምድር ቆንጆ የተባሉትን ሴቶች በሙሉ ወደ እስራኤላውያን ሰፈር በመላክ ከእስራኤል ወንዶች ጋር እንዲዳሩ አደረጉ። እነዚህ የቤተ መቅደስ ጋለሞታዎች ሳይሆኑ ስለማይቀሩ፥ እስራኤላውያን ማመንዘር ብቻ ሳይሆን ጣዖትም ያመልኩ ነበር። ከመጽሐፍ ቅዱሳችን በግልጥ እንደምንመለከተው በለዓም ከሞዓብ ምድር አልተመለሰም ነበር፥ (ለምሳሌ፡- ዘኍ.31፡8፥16)። ለገንዘቡ እጅግ ይሳሳ ነበር፤ ስለዚህ እስራኤላውያንን በምንዝርናና በጣዖት አምልኮ ይጥሉአቸው ዘንድ፥ በዚህም የእግዚአብሔር ቁጣ እንዲመጣባቸው ሞዓባውያንን የመከራቸው በለዓም ነበር። እግዚአብሔር ቅዱስ አምላክ መሆኑንና በኃጢአታቸው ሕዝቡን እንደሚያጠፋ ያውቅ ነበር። በኋላም እስራኤል ምድያማውያንን በጦርነት ባሸነፉ ጊዜ በለዓምን እንደ ገደሉ እናውቃለን፤ (ዘኍ.31፡8፤ ኢያ.13፡22 ተመልከት)።

እስራኤላውያን በዝሙትና ጣዖትን በማምለክ ኃጢአት ውስጥ ስለወደቁ፥ የእግዚአብሔር ቁጣ በላያቸው ላይ ነደደና 24000 ሰዎች ሞቱ። እግዚአብሔር በእስራኤል ላይ የጀመረው ይህ ፍርድ የቆመው፥ የአሮን ልጅ የአልዓዛር ልጅ የሆነው ፊንሐስ በጽድቅ ተቆጥቶ ምንዝርና ሲፈጽሙ የተገኙ ወንድና ሴት ከገደለ በኋላ ነበር።

እግዚአብሔር የፊንሐስን ቅንዓት አከበረ። ሁልጊዜ የክህነት መብቱን እንደሚጠብቅለት እግዚአብሔር ለፊንሐስ ቃል ኪዳን

ገባለት። ዔሊ በክህነት ካገለገለበት ከጥቂት ጊዜያት በስተቀር፥ ቤተ መቅደሱ እስከተደመሰሰበት እስከ 70 ዓ.ም. ድረስ የፊንሐስ ዘር የሊቀ ካህንነቱን አገልግሎት እንደያዘ ዘልቆአል።

22ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በኃጢአት ላይ ቅንአትና ቁጣችንን ማሳየት ትክክል የሚሆነው መቼ ነው? ምሳሌዎችን ጥቀስ። ለ) በኃጢአት ላይ የምንቆጣው አንዳንድ ጊዜ ብቻ የሆነው ለምንድን ነው? ሐ) ይህስ ራሳችንን ከፊንሐስ ጋር ስናወዳድር ምን ያሳየናል?

2. ሁለተኛው የሕዝብ ቆጠራ (ዘኍ.26)፥ እስራኤላውያን ከ38 ዓመታት በፊት በሲና ተራራ በነበሩበት ወቅት ሙሴ ዕድሚያቸው ከ 20 ዓመት በላይ የሆኑ እስራኤላውያን ወንዶችን ሁሉ ቆጥሮ ነበር። ቁጥራቸውም 603 550 ነበር። ከ38 ዓመታት በኋላ የከነዓንን ምድር ለመውረስ ተዘጋጅተው ባሉበት ወቅት በተደረገው ቆጠራ የወንዶቹ ቁጥር 601 730 ሆነ።

3. የተለያዩ ትእዛዛት (ዘኍ.27-30) በዚህ ስፍራ ልንመለከተው የሚገባ የተለየ ነጥብ እግዚአብሔር ኢያሱን ተከታዩ መሪ አድርጎ እንዲሾም ሙሴን ማዘዙ ነው። በተጨማሪ በቤት ውስጥ ወንዶች ልጆች ከሌሉ ርስትን የማውረስ ጉዳይ ለሴት ልጆች እንደሚተላለፍ፥ በተቀደሱ ቀናት ለእግዚአብሔር ስለሚቀርቡ መሥዋዕቶች፥ ለእግዚአብሔር የተገቡ ስእለቶች ምን መደረግ እንዳለባቸው የተሰጡ ሕግጋት እናገኛለን።

4. ምድያማውያን ተቀጡ (ዘኍ.31)፥ ምድያማውያን ብዙ እስራኤላውያንን ስላጠፉ እግዚአብሔር ቀጣቸው። እስራኤላውያን ተዋግተው አሸነፏቸው። በለዓምም በዚህ ጦርነት ተገደለ። እግዚአብሔር ከምድያማውያን አብዛኛዎቹ እንዲገደሉ አዘዘ። ከምርኮውም እስራኤላውያን የተወሰነውን እንዲወስዱና የቀረውን ግን ወደ ጌታ እንዲያመጡ ታዘዙ።

5. ስለ ከነዓን ምድር የተሰጡ ትእዛዛት (ዘኍ. 32-36)፥ በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የተካተቱ ሁለት ዋና ዋና ነገሮችን እናያለን። የመጀመሪያው፥ ሙሴ ከዮርዳኖስ ወንዝ በስተምሥራቅ ያለውን ስፍራ ለሦስት ነገዶች ርስት ይሆን ዘንድ ስለመስጠቱ ነው። ከፊሉ

የተሰጠው ለምናሴ ነገድ እኩሌታ ነው። (ለቀሪው የምናሴ ነገድ ከዮርዳኖስ ወንዝ በስተምዕራብ የሚገኝ ክፍል ተሰጥቶታል)። ይህንን ክፍል ያገኙት ሁለቱ የጋድና የሮቤል ነገዶች ሲሆኑ እነርሱም የቀሩት ወንድሞቻቸው በሙሉ የተሰጣቸውን የከነዓንን ምድር እስኪወርሱ ድረስ የዮርዳኖስን ወንዝ በመሻገር አብረዋቸው ሊዋጉ ቃል ገብተው ነበር። ሙሴ ከዮርዳኖስ ወንዝ በስተምዕራብ የሚገኘውንና ከከነዓናውያን በጦርነት የሚወሰደውን ምድር በሙሉ 9 1/2 ለሆኑት ለቀሩት የእስራኤል ነገዶች አከፋፈለ።

ሁለተኛው ነገር ደግሞ፥ ሙሴ የተወሰኑ ከተሞችን ለሌዋውያን መለየቱ ነበር። እንደምታስታውሰው፥ እግዚአብሔር የካህናት ዘር ለሆኑት ለሌዋውያን የሰጣቸው ምድር አልነበረም። ይልቁንም በከነዓን ምድር ሁሉ የተሰራጩ በአጠቃላይ 48 ከተሞች ለእነርሱ ተሰጥተው ነበር። የዚህን ተስፋ መፈጸም ለመረዳት (ኢያሱ 21ን ተመልከት)። ሙሴ በተጨማሪ ሦስት በስተምሥራቅ፥ ሦስት በዮርዳኖስ ወንዝ በስተምዕራብ፥ በአጠቃላይ ስድስት ከተሞችን «የስደተኞች ከተሞች» አድርጎ ለያቸው። እነዚህ ከተሞች በድንገት ሰውን ለገደለ ለማንኛውም ሰው መሸሸጊያ ወይም መጠጊያ በመሆን ያገለግሉ ነበር። ይህ በዘመኑ ከተለመደው በሚቹ ቤተሰብ ወይም ቤተ ዘመድ ከሚሰነዘር የደም በቀል የሚጠብቀው ነበር።

23ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በኦሪት ዘጎልቁ ስለ እግዚአብሔር፥ በእምነት ስለ መራመድና ኃጢአት ስለሚያስከትለው ፍርድ ምን ተማርክ? ለ) የእስራኤላውያን ታሪክ ዛሬ በምድር ከሚኖሩ ከብዙ ክርስቲያኖች ታሪክ ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው?

ኦሪት ዘጎልቁ የሚያበቃው፥ እስራኤላውያን ከ400 ዓመታት በፊት እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋ የሰጠውን ምድር ለመውረስ የዮርዳኖስን ወንዝ ሊሻገሩ ተዘጋጅተው በነበሩበት ሁኔታ ነው። ወደ ከነዓን ምድር ከመግባታቸው አስቀድሞ ግን እግዚአብሔር ከ39 ዓመታት በፊት በሲና ተራራ የሰጣቸውን ሕግ ሙሴ ሊያስታውሳቸው ፈለገ። ኦሪት ዘዳግም የሕጉን በዚህ መልክ መደገም የሚያሳይ ነው።

አሪት ዘጕልቁ የእግዚአብሔር ሕዝብ ብዙ ጊዜ ከመታዘዝ ይልቅ ባለመታዘዝ እንደሚኖር የሚናገር አሳዛኝ ታሪክ ነው፤ (ሮሜ 7፡7-25 ተመልከት)። በራሳችን ላይ ፍርድን የምናመጣው እኛው እራሳችን ነን። እግዚአብሔር ቅዱስና ኃጢአትን የሚቀጣ መሆኑን እናያለን፤ ደግሞም ሕዝቡ ምንም እንኳ ደጋግመው ቢያጠፉም እንዳላጠፋቸውና ይጠነቀቅላቸው እንደ ነበር እንመለከታለን። እግዚአብሔር ለእያንዳንዳችንም ጸጋ የተሞላ አምላክ ነው። እንደ ጳውሎስ ሁላችንም የባስን ኃጢአተኞች መሆናችንን መናገር እንችላለን (1ኛ ጢሞ. 1፡15-16 ተመልከት)። እግዚአብሔር በጽድቅ ቢፈርድ ኖሮ ሊደርስብን ይችል የነበረው ቅጣት አልደረሰብንም፤ ግን ኢየሱስ ቅጣታችንን በመስቀል ላይ ተሸከመ። አሁን እግዚአብሔር፥ በኃጢአት ላይ በድል የምንራመድበትን፥ እርሱን በመታዘዝና በማክበር ለመኖር የምንችልበትን ኃይል ይሰጠናል። እንግዲህ ሌሎች ሰዎች ዓለማዊ በሆነ መንገድ ቢሄዱም እንኳ አንተ በቅድስናና በመታዘዝ ለመኖር ወስነሃልን› እንደ ፊንሐስ፥ ኢያሱና ካሌብ ለመሆን ፈቃደኛ ነህን?

24ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ያለማቋረጥ ኃጢአት ብታደርግም እንኳ እግዚአብሔር እስከ ዛሬ ድረስ ስላሳየህ ትዕግሥት እርሱን ለማመስገን ጊዜ ይኑርህ። ለ) በእግዚአብሔር ፊት በንጽሕናና በድል ለእርሱ ክብርን በሚያመጣ መንገድ ለመኖር ትችል ዘንድ ዕለት ዕለት ብርታትና ኃይል እንዲሰጥህ ለምነው።

5ኛ ቀን፡- የዚህን ሳምንት ትምህርት ከልስና ለሳምንታዊ ስብሰባ ዝግጅት ይረዳህ ዘንድ የውይይት ጥያቄዎችን ተመልከት።

ሳምንታዊ ስብሰባ

1. የሳምንቱ የአምልኮ ጊዜ
2. ጸሎት
3. የትምህርቱ ክለሳ
4. ውይይት
    1. ሀ) የክርስትና ሕይወት እንደ ጉዞ የሚሆነው እንዴት ነው? ለ) የክርስትና ሕይወታችን በምድረ በዳ ከተንከራተቱት

እስራኤላውያን ጉዞ ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ሐ) በአሪት ዘጉልቁ ውስጥ ከሚገኘው የእስራኤላውያን ታሪክ እግዚአብሔርን ደስ በሚያሰኝ መንገድ ስለ መመላለስ የምንማረው ነገር ምንድን ነው?

2. ሀ) እግዚአብሔር እስራኤላውያንን በምድረ በዳ የፈተነው ለምን ነበር? ለ) እግዚአብሔር ዛሬስ የሚፈትነን ለምንድን ነው? ሐ) ያዕ.1:2-4ና ሮሜ 5:3-5 አንብብ። እነዚህ ጥቅሶች በሕይወትህ የተፈጸሙት እንዴት ነው?

3. ሀ) በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለ ደካማ አስተዳደር ውዥንብር የሚፈጥረው እንዴት ነው? ለ) ጥሩ አስተዳደር የቤተ ክርስቲያንን ሥራ የሚረዳው እንዴት ነው? ሐ) እግዚአብሔር የእስራኤልን ነገዶች በሰፈሩበት ቦታና በጉዞአቸው ያደራጃቸው እንዴት ነበር? መ) ስለ መልካም አደረጃጀት ከአሪት ዘጉልቁ የምትማረው ነገር ምንድን ነው? ሠ) ቤተ ክርስቲያንህ የበለጠ ስኬታማ ለመሆን በተሻለ ሁኔታ የምትደራጅባቸው መንገዶች የትኞቹ ናቸው?

4. ሀ) በእስራኤል ሕዝብ መሪዎች መካከል የነበረው መቀናናት ሙሴንና እግዚአብሔርን ያስቸገራቸው እንዴት ነው? ለ) ስለ ቀናተኛ መሪዎች መንፈሳዊ ሕይወትና በእግዚአብሔርና በመሪነት ላይ ስላላቸው የተሳሳተ አመለካከት ይህ ምን ያሳየናል? ሐ) በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ቀናተኝነትን የምንዋጋው እንዴት ነው?

5. ሀ) ወደ ከነዓን ያስገባቸው ዘንድ በእግዚአብሔር ላይ በሚገባ ባለመታመናቸው፥ እግዚአብሔር በእስራኤላውያን ላይ ከባድ ፍርድን የበየነው ለምንድን ነው? ለ) የምናደርገው መልካም ምርጫ በወደፊት ሕይወታችን ላይ ለብዙ ዓመታት በጎ ውጤት ሊያመጣ ስለሚችልባቸው መንገዶች ተናገር። ሐ) የተሳሳተ ምርጫ ማድረግ በወደፊት ሕይወታችን ላይ ለብዙ ዓመታት በጎ ውጤት ሊያመጣ ስለሚችልባቸው መንገዶች ተናገር። ሐ) የተሳሳተ ምርጫ ማድረግ በወደፊት ሕይወታችን ላይ ለብዙ ዓመታት ከፋት ተጽዕኖ ሊያሳድር የሚችልበትን

ምሳሌ ጥቀስ። መ) እግዚአብሔር ይቅር ካለን በኋላ እንኳ፥ ኃጢአት ለረጅም ጊዜ የሚዘልቅ ውጤት ያለው ስለመሆኑ ምን ለመማር እንችላለን?

6. ሀ) ዓለም የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለመርገምና ለማጥፋት ስላላት ኃይል ከበለዓም ታሪክ የምንማረው ምንድን ነው? ለ) ለአንድ መሪ ስግብግብነት በሕይወቱ እንዴት አደገኛ ሊሆን እንደሚችል ከበለዓም ሕይወት የምንማረው ነገር ምንድን ነው? ሐ) የእግዚአብሔር ሕዝብ ዓለምን ሲመስሉ በዓለም እንዴት ሊሸነፉ እንደሚችሉ ከበለዓም ታሪክ ምን እንማራለን?

7. ሀ) ከኦሪት ዘጎልቁ የተማርካቸውን መንፈሳዊ እውነቶች ዘርዝር። ለ) እነዚህን እውነቶች ለቤተ ክርስቲያንህ አባሎች የምታስተምራቸው እንዴት ነው?

5. ፀሎት